

DIPLOMADOLGOZAT

NÉV: Szócs (Nagygyörgy) Andrea

SZAK: Vidékfejlesztési agrármérnök

Csíkszereda

2023

VIDÉKFEJLESZTÉS ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁG INTÉZET

VIDÉKFEJLESZTÉSI AGRÁRMÉRNÖKI SZAK

Réty település fejlesztési lehetőségeinek a vizsgálata

Készítette: Szócs (Nagygyörgy) Andrea

MSc, EBKL05 II. évf. Levelező tagozat,

Csíkszeredai Képzési Hely

Konzulens: Urbánné Malomsoki Mónika

tanszéki munkatárs, MATE VFGI VTT

Csíkszereda

2023

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	4
2.	Szakirodalmi áttekintés.....	5
2.1.	A település fogalma és értelmezése	5
2.2.	A települések formálódására ható tényezők	7
2.3.	Település tipizálása, osztályozása	12
2.4.	Településfejlesztés fogalma és célja.....	19
2.5.	A településfejlesztési támogatási rendszere Romániában	20
2.5.1.	Románia 2007-2013-as vidékfejlesztési stratégiája	21
2.5.2.	Románia 2014-2020 közötti vidékfejlesztési stratégiája	23
2.6.	A központi régió vidéki területeinek problémái	24
2.7.	A vizsgált település bemutatása.....	26
2.7.1.	A tanulmányozott térség földrajzi behatárolása	26
2.7.2.	A tanulmányozott térség megközelíthetősége	27
2.7.3.	A községet alkotó falvak rövid történelmi áttekintése	28
2.7.4.	Demográfiai vonatkozások	31
2.8.	Réty község turisztikai látványosságai	35
2.8.1.	Természeti eredetű turisztikai látványosságok	35
2.8.2.	Antrópikus eredetű turisztikai látványosságok.....	37
2.8.3.	Kulturális létesítmények	42
2.9.	Oktatás	45
2.10.	Egészségügy és ellátás.....	46
2.11.	Réty községben megvalósult vidékfejlesztési pályázatok és célok	47
2.12.	Pályázatok 2023-2028 között	49
2.13.	Közigazgatási szektor Réty községben.....	51
2.13.1.	A polgármesteri hivatal támogatásai	52
3.	Saját kutatás.....	54

3.1. Kutatás módszertana	55
3.2. Eredmények	58
Következtetések és javaslatok	71
Összefoglalás	76
Irodalomjegyzék	78

1. Bevezetés

Dolgozatom témájának azért választottam Réty községet, mert itt születtem, itt nőttem fel, itt jártam iskolába, ide köt a családom, a barátaim és a zenekari élet amibe beleszülettem és nevelődtem.

Másrészt, Rétynek van egy óriási vonzereje, turisztikai potenciálja, amit lassan de biztosan néhány éve elkezdünk kihasználni, fejleszteni. Megfelelő stratégiát alkalmazva Réty akár Székelyföld és egyben Erdély turizmusának egyik kiemelkedő helyszínévé válhat.

Dolgozatomban megpróbálok átfogó képet nyújtani Réty községről, annak turisztikai vonzó forrásairól, és megpróbálok minél realisabb képet nyújtani mostani helyzetéről.

A településen az elmúlt évek alatt számos változás ment végbe, amelyek elősegítették, hogy a falu élhetőbb legyen a lakói számára. Ezeket a változásokat többnyire pályázatokból sikerült megvalósítani de volt néhány projekt amit önerőből is sikerült kivitelezni.

Réty község, amint a neve is mutatja, egy község, amelyet 3 falu alkot: Bita, Egerpatak, és Szacsva (+ Komolló: 1968-ban egyesítették a falu központtal, azóta Rétyhez tartozik, de a vidéki emberek szívében még mindig egy külön álló faluként gondolnak rá).

Dolgozatom első felében, Réty község elhelyezkedését mutatom be, majd megismerkedünk Réty község erősségeivel és kritikus pontjaival is, illetve az eddig megvalósított fejlesztésekről is szó esik.

A választott témám aktualitását alátámasztja, az is, hogy a települések napjainkban folyamatos fejlődésen mennek keresztül, és egyre nagyobb igény született arra vonatkozóan, hogy minél élhetőbb legyen egy település. Ennek alapfeltétele egyrészt a megvalósított fejlesztésekkel mérendő, illetve, hogy milyen igények fogalmazodnak meg a településen élők szemszögéből nézve.

Kutatásom során kitérek minden olyan fejlesztésre ami a községbe történt és megvizsgálom, hogyan is hatott a községben élő lakosokra ezen fejlesztések, milyen hatással volt rájuk és életükre. Megvizsgálom, hogy egy jobb, élhetőbb életkörülmény kialakítása érdekében még milyen fejlesztésekre lenne szükség.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A település fogalma és értelmezése

A település fogalmának és annak értelmezésére számos megközelítés áll rendelkezésünkre:

Tóth Z. (2000) meghatározásában a települést egy társadalmi életnek a tereként értelmezi, egy olyan tükörként, amely a helyi társadalom viszonyait (szakértelmét, szokásait, műveltségi szintjét stb.) tükrözi vissza

Beluszky P. (1973) szerint a település egy község része, amelynek földrajzilag leírható neve és helye van. Egy önálló egység, elhatárolható más elemi térszerveződésektől. Lakóhelyek összefüggő csoportját foglalja magában és emberek vagy embercsoportok állandó lakóhelyéül szolgál.

„Településen értjük egy embercsoportnak, az embercsoportok lakóhelyének és munkahelyének térbeli együttesét” (Mendöl T. 1963.11.p). Ebben a meghatározásban már az állandó lakóhely mellett megjelenik a munkahely elhelyezkedése is.

Beluszky és Mendöl értelmezését Kőszegfalvi Gy. (1978) fejtette ki bővebben: *„A település mindenekelőtt meghatározott emberi közösség, annak lakó- és munkahelye, társadalmi igényei, elvárásai, funkciói kielégítésének színtere. A település egy embercsoportnak a bővített társadalmi újratermelés céljait szolgáló ezen embercsoportok által igénybe vett létesítmények- lakó, munka és pihenőhelyek, szolgáltatási intézmények- a lakosság mindennapos rendszeres mozgástere által kijelölt funkcionális egysége.”* (Kőszegfalvai Gy. 1978. 15.p.)

Beluszky P. (2001) egy újabb megfogalmazásban a település egy embercsoportnak munka- és lakóhelyeiként szolgál, a mindennapi élethez igénybevett alapvető és kielégítő szolgáltatások és műszaki keretet adó létesítmények összességét jelenti.

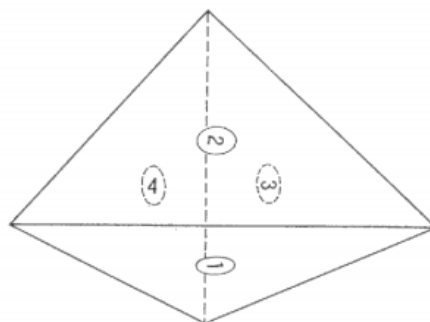
A település a munka és lakóhely olyan összefüggő csoportja amely földrajzilag meghatározható, rendelkezik névvel és egy ember vagy emberek lakóhelyéül és

munkahelyül szolgál, ugyanakkor más településektől értelemszerűen megkülönböztethető. Az irodalom a település kifejezést a városok és a községek együttes számának megjelölésére is használja. Ugyanakkor a település földrajzi fogalom is hiszen feltételezi az építmények, házak és a népesség jelenlétét (Gyémánt-Katona, 2014).

Berényi I. (1992) szerint a települések rendszerekben, úgynevezett településrendszerekbe rendeződnek, mivel a funkciók térben megosztottak. A specializálódást a települések rendszer-szerű működése teszi lehetővé. Ettől függ az is, hogy életképes települések jöjjenek létre, még akkor is ha nem egyforma súllyal van jelen a három alapfunkció: a munkahely, a lakohely és a szolgáltatások.

Jó néhányan próbálták összefoglalni hogy mit is jelent számukra a település fogalma, de talán Tóth J. (1981) meghatározása a legteljesebb, amikor is megalkotott egy tetraéder-modellt a település fogalmának magyarázatára.

A tetraédermodell szerint a település négy szférája (társadalom, gazdaság, infrastruktúra, természeti környezet) egy-egy egybevágó egyenlő oldalú háromszöggé értelmezhető és tetraédert alkotnak. A tetraéder jellegzetessége, hogy minden szféra minden szférával kapcsolatba lép, hiszen minden háromszög minden háromszöggel határos. Gyakorlati szinten ez úgy értelmezhető, hogy bármely szférából kezdődik egy hatás, az idővel hatással lesz valamennyi szférára. A rendszer belsejében végbemenő bármely tényező súlyának változása, vagyis a tetraéder bármely oldalának megváltozása a tetraéder egészét is befolyásolja, azaz a másik három tényező is vele együtt megváltozik, ezt az 1. Ábra szemlélteti (Molnár, 2015).

1. Ábra: A település tetraéder modellje

1- gazdasági szféra, 2-társadalmi szféra, 3-műszaki (infrastrukturális) szféra, 4-természeti szféra, Forrás: Molnár, 2015

2.2. A települések formálódására ható tényezők

A települések formálódása többféle tényező hatására történik. Az egyik legfontosabb hatótényező a természeti környezet, amely befolyásolja a települések elhelyezkedését és alakját. A települések általában olyan helyeken alakulnak ki, ahol a víz, az élelemforrások és a természeti erőforrások könnyen elérhetőek. A topográfiai viszonyok, mint például a domborzat, a völgyek és a folyók alakítják a települések térbeli elhelyezkedését.

A települések formálódását befolyásoló másik hatótényező a társadalmi, gazdasági és politikai tényezők. A települések fejlődése a társadalmi tényezőktől függően nagyon változó lehet. Például a gazdasági fejlődés, a kereskedelem, a közlekedés és az iparosodás hatással lehet a települések formálódására. A települések fejlődése és növekedése az infrastruktúra fejlődésével is összefüggésben áll, beleértve az utakat, a hidakat, az épületeket és a közszolgáltatások fejlesztését.

A települések formálódását befolyásoló harmadik hatótényező az emberi tevékenység. Az emberek által alapított települések általában az emberi tevékenység következtében jönnek létre, és az emberek szükségleteihez igazodva fejlődnek. Az emberi tevékenység jelentősen befolyásolja a települések infrastruktúráját, lakóterületeit, gazdasági tevékenységeit és kulturális intézményeit.

A települések formálódását befolyásoló hatótényezők közül ezek csak néhány példa, de még megemlíthetünk műszaki, ökológiai és szerkezeti hatótényezőket is (Molnár, 2015).

A települések feloszthatók fogalomkör szempontjából államigazgatási alapon és tudományos alapon történő településekre. Az államigazgatási alapon az államjogi kritériumoknak megfelelően történik az felosztás és a tudományos alapon a társadalmi lét objektív terének megismeréseire igényeknek megfelelően. Ezek alapján megkülönböztetünk településfajtákat, településcsoportokat az egyes kritériumrendszerek eltérő tartalma szerint (Sikos – Tiner, 2013).

Államigazgatási szempontból a települések városokra és községekre oszthatók jogállásuk alapján. A belterület és külterület fogalmát mindkét kategória alkalmazza, ugyanakkor a nagyobb városok kerületekre és kisebb városrészekre is feloszthatóak egyaránt (Sikos – Tiner, 2013).

A városok egy vagy több településből illetve lakatlan területrészekből állnak államigazgatási értelemben, térképen jogi értelemben egyértelműen elhatároltak és névvel ellátott államigazgatási területi egységek. Ahhoz, hogy egy települést várossá nyilvánítsanak, az egyes országokban a legnagyobb közjogi méltóság – köztársasági vagy szövetségi elnök, a király illetve a királynő az európai alkotmányos monarchiába – illetékességi körébe tartozik (Sikos – Tiner, 2013).

Közigazgatási jogosítványaik szerint a városok feloszthatóak megyei jogú városokra, valamint ilyen jogokkal nem bíró egyéb városokra is (Sikos -Tiner, 2013).

A község olyan államigazgatási területi egység, amely a városnál alacsonyabb rangú, önkormányzati joggal felruházott, jogilag és térképen is egyértelműen elhatárolt, jogszabály által községi jogállásúnak minősített és névvel ellátott területet jelent (Sikos - Tiner, 2013).

Tudományos alapon történő település felosztás. A településtudomány magába foglalja a települések alaktani tulajdonságait, közlekedési elérhetőségét, társadalmi és gazdasági funkcióiból fakadó működési jellemzőit, stb. Ezen felosztás is használja a város fogalmát, viszont nem foglalkozik a városok jogállásával. Ezt figyelembe véve nem különíti el a közigazgatási határon belül a belterületet és a külterületet, ezek helyett városrészek és tanyák működési jellemzőit próbálja feltárni, ugyanakkor nem “községeket” hanem falvakat vizsgál (Sikos - Tiner, 2013).

A város

Településtudományi megközelítésben a városok olyan központi szerepkörrel bíró települések amelyek számos környékbeli vagy a várostól távolabb levő általában nála kisebb lakosságszámú településekre kiterjedően gazdasági, kulturális, szolgáltatási, egészségügyi, oktatási és még egyéb funkciókat foglal magába. A településtudomány a városokat két szempont szerint csoportosítja: egyrészt méretük, lakosságszámuk szerint,

másrészt gazdasági-társadalmi életüket meghatározó rendeltetésük alapján (Kőszegfalvi - Lloyd, 1999).

Alapvető mutató a városállomány nagyság szerinti csoportosítása. Méretük szerint megkülönböztetünk kisvárosokat, középvárosokat és nagyvárosokat (Meggyesi, 2006).

Apróvárosok

Apróvárosok azok a városok amelyeknek 5 ezer főnél kevesebb lakosú jogállású települések. Meghatározóan városi funkciókkal nem vagy alig rendelkező települések, mindössze környékük apró és kisfalvainak biztosítanak a falvakénál kissé magasabb szintű szolgáltatásokat (Sikos - Tiner, 2013).

Kisvárosok

Kisvárosoknak nevezzük azokat a városokat amelyek 5-10 ezer fős lakosságszámot foglalnak magukba. A változó számú és méretű környékbeli falvaknak biztosítanak meghatározott számú munkahelyet illetve alap és középszintű ellátást (Sikos - Tiner, 2013).

Meggyesi T. (2006) szerint a kisvárosok népességszáma 30000 fő alatt van.

Középvárosok

Meggyesi T. (2006) leírásában a középvárosok népességszáma 30000 és 100000 között mozog.

A középvárosok a "klasszikus" középvárosokat illetve 50-100 ezer fős nagy középvárosokat foglalják magukba (Sikos - Tiner, 2013).

Nagyvárosok

Nagyvárosok kategóriájába tartoznak azok a városok amelyek 100-500 ezer főnyi lakossággal rendelkeznek, és általában regionális vagy megyei szintű gazdasági , oktatási vagy egyes esetekben szerény nemzetközi szerepkörrel bírnak (Sikos - Tiner, 2013).

Ide tartozik például Budapest is körül-belül 2 millió lakosával és azok a nagyvárosok amelyeknek népességszáma 100000 fő fölé emelkedik (Meggyesi, 2006).

Metropolisz

A metropolisz olyan 500 ezer fő feletti népességű nagyváros amely országos méretű politikai, gazdasági, kulturális, államigazgatási, irányító funkciókkal illetve korlátozott és differenciált módon erősödő illetve gyengülő nemzetközi szerepkörrel rendelkezik (Sikos - Tiner, 2013).

A falu

A falu olyan államigazgatási szempontból községi jogállású településkategória amely a városnál kisebb népességszámból tevődik össze. Olyan településforma amely túlnyomó részt a környezet adottságaihoz alkalmazkodó, azokat saját gazdasági céljaira hasznosító, évszázadokon keresztül a mezőgazdasági tevékenység jellemzett (Sikos - Tiner, 2013).

Törpefalvak

Törpefalvaknak nevezzük az 500 főnél kevesebb lakosságú kisközségeket. Nagy kiterjedésben a Kárpát medence peremterületein hegy és dombvidékein találhatók meg. Számuk és településhálózaton belüli arányuk a 20. században fokozatosan nőtt (Sikos - Tiner, 2013).

Aprófalvak

Az aprófalvak olyan kisközségek amelyekben 500-1000 fő lakosságszámmal rendelkeznek. Nagy részük a 20. század végére törpefaluvá zsugorodott, hiszen a nagyobb falvakhoz képest kedvezőtlenebb életkörülményeket biztosít a lakosság számára, így az elmúlt 80-100 évben folyamatos volt az elköltözés ezekből a falvakból (Sikos - Tiner, 2013).

Kisfalvak

A kisfalvak az 1000–2000 lakosú kisközségek amelyek a Kárpát-medencén belül az aprófalvak után a leggyakoribb településtípust képezik. Nagyobb részük dombvidéken, valamint a 16–17. századi török hódításokat követően megkímélt alföldi peremterületeken és – aprófalvas területekkel keveredve – a Dunától nyugatra fekvő térségekben helyezkednek el. Az elmúlt megközelítőleg 100 évben folyamatos volt innen a népesség elköltözése. Ennek következtében a népességük fogyásnak indult, részesedésük a

településállományból folyamatosan csökkent, megközelítőleg 1/3-uk a 20. században az aprófalvak közé sorolódott be (Sikos - Tiner, 2013).

Középfalvak

Középfalvak kategóriájába tartoznak azok a települések amelyek népessége 2000-3000 közé tartozik, részük a Kárpát-medence országainak településhálózatában csak 14-22%-ot foglal el. Elhelyezkedésüket tekintve leginkább síkvidéken fekszenek, kisebb arányuk pedig dombvidéken található meg, ugyan akkor leginkább nagy forgalmú közutak mentén fordulnak elő (Sikos - Tiner, 2013).

A kisfalvakhoz viszonyítva a lakosság számára jobb életminőséget nyújtanak, a munkahelykínálatuk is kedvezőbb azokénál. Lakosság megtartó képességük jobb a kis és aprófalvakhoz képest, hiszen kedvezőbb munkavállalási feltételeket nyújtanak és adott a közeli városokba való ingázás lehetősége is. A középfalvak többségéből kevesen vándorolnak el (Sikos - Tiner, 2013).

Nagyfalvak

Nagyfalvak kategóriájába a 3000-5000 létszámú települések tartoznak. Kárpátmedence szintjén az arányuk 10-16%-ot éri el és közülük alakulnak meg a kisvárosok. Legnagyobb részük síkvidéken helyezkedik el a kereskedelmi útvonalak mentén. Népességük a középfalvakhoz viszonyítva kiemelkedően jobb, ugyanakkor munkahelykínálatuk is változatosabb. Ezek a falvak a népességük nagy részét képesek megtartani, hiszen kedvezőbbek a munkavállalási feltételek, jónak tekinthetők a közintézményekkel való ellátottságuk és a munkahelyekre kedvező ingázási feltételeket tudnak biztosítani (Sikos -Tiner, 2013).

Óriásfalvak

Óriásfalvaknak azon falvakat nevezzük amelyek népessége 5000 fő feletti, de akár 10 000 főnél is több lehet. Jelenleg kevés ilyen település van mivel nagyrésztük a 20. Század második felében várossá vált, és a közeljövőben is nekik van a legnagyobb kilátásuk a várossá válásra. Általában mindegyik ilyen település kedvező földrajzi fekvéssel rendelkezik, és a nemzetközi és a belföldi fő utak mentén terül el. Életminőség szempontjából az óriásfalvak teremtik meg a lakosság számára a legjobb életminőségi feltételeket, a városokra jellemző szolgáltatások biztosításával. A munkahelykínálatot

tekintve széles munkahelykínálattal rendelkeznek, néhányuk maga is ingázási célterületként szolgál. Közintézmény hálózatuk kiépültnek tekinthető, fejlett kiskereskedelmi és szolgáltatási szereppel bírnak, ezért a kisebb települések munkavállalóinak nagy részét készítetik a letelepedésre ami lehetővé teszi a népességszám gyarapodásukat (Sikos -Tiner, 2013).

Tanya

A településtudomány a külterületi lakott részeket két csoportba különíti el, ezek a magányosan lakott helyek, mint például a gátórház, az egyetlen tanya, az erdészház. A másik csoport a faluszerű utcás települések amelyek lehetnek lakótelepek és tanyacsoportok. A tanya a külterületi lakott helyek csoportjába tartozik. Megtalálhatóak városok illetve falvak külterületén elszórtan, magányosan épült lakóházak vagy a lakóházak kisebb csoportjaként a hozzájuk tartozó gazdasági épületekkel együttesen. Eredeti céljuk szempontjából a központi településektől viszonylag távol kerülő földeken a gazdálkodók számára időszakos szállásként hozták létre őket, majd később állandó lakóhelyek lettek (Becsei, 1996).

A tanyák a 17. század végétől alakultak ki a török hódoltság után néptelenné vált területek újra használatba helyezésével. Jogi önállóságukat tekintve szórványtelepüléseknek tekinthetőek, legnagyobb részük a mezővárosok külterületei jött létre. A tanyák távolsága egymástól 20-30m-től akár több km-ig is terjedhet, ugyanakkor különböző gazdasági épületekből tevődnek össze, mint például istálló, ól, csűr, akol stb. Formájuk és elhelyezkedési sajátosságuk révén megkülönböztetünk bokortanyákat, szórt tanyákat, sortanyákat stb (Sikos -Tiner, 2013).

2.3. Település tipizálása, osztályozása

A települések osztályozását és tipizálását általában a település nagysága és a lakosság összetétele alapján végzik. Az osztályozás célja a települések felosztása és az azonos típusú települések csoportosítása, ami segíti az államigazgatási, a gazdasági és a társadalmi döntéshozókat abban, hogy hatékonyabb és eredményesebb politikákat alakítsanak ki a települések számára.

Mivel a települések nagyon összetettek, ezért tipizálásuk sohasem öncélú de sokféleképpen történhet.

A települések csoportosítására hasznosításuk módja szerint:

Funkcionális csoportosítás: A települések funkciójuk szerinti csoportosítása szerint lehet városokra, falvakra, ipari településekre, turisztikai célpontokra, mezőgazdasági központokra stb.

Gazdasági csoportosítás: A települések gazdasági jellegük szerinti csoportosítása lehet ipari, agrárgazdasági, turisztikai, kereskedelmi, szolgáltatásokra orientált településekre.

Földrajzi csoportosítás: A települések földrajzi jellegük szerinti, fekvési szempontjából beszélhetünk hegyvidéki, tengerparti, síksági, folyóparti, erdős stb. településekről.

Demográfiai csoportosítás: A települések demográfiai jellemzőik szerinti csoportosítása lehet nagyvárosokra, kisvárosokra, községekre, fiatalok által preferált településekre, idősebb korosztály lakta településekre stb.

Kulturális csoportosítás: A települések kulturális jellegzetességeik szerinti csoportosítása lehet történelmi városokra, művészeti központokra, vallási központokra, felekezet szerint (római katolikus, evangélikus, református, görög-katolikus, stb. települések) stb.

A lakók többségének a megélhetése szempontjából is csoportosíthatjuk a településeket, például ipari, mezőgazdasági, üdülő és bányász stb. települések.

Megemlíthetünk még jogi szempontból való csoportosítást, e csoportosítás alapján megkülönböztetünk fővároson kívüli megyei jogú városokat, városokat és községeket is (Molnár, 2020).

Amikor településeket típusokba sorolunk, a legnyilvánvalóbb kiindulópont a település nagysága lehet. A település méretét két kritériummal is meg lehet határozni. Az egyik a terület, amelyet hektárban vagy négyzetkilométerben határozzunk meg a közigazgatási határ alapján. A másik kritérium a lakosságszám. Világos, hogy a két kritérium közül a lakosságszám a legjobban korrelál a település gazdasági jólétével. (Lackó, 1995)

Általánosságban elmondható, hogy a nagyobb népességű települések sokszínűbbek, összetettebbek. Minél nagyobb a település lakosságszáma, annál több embernek kell hozzáférnie az intézményeikhez. A nagyobb településeken lehetőség van magasabb szintű szolgáltatások nyújtására is. Ezek az intézmények nem csak a településen élők számára

elérhetőek, hanem akár távolabbi települések ellátását is biztosítják, attól függően, hogy milyen jellegű ellátást nyújtanak (például klinikai ellátás). A települések mérete és elhelyezkedése között is van kapcsolat. Nagyobb települések ritkábban találhatók és távolabb vannak egymástól. (Tóth Z., 2000)

Mendöl Tibor (1957) osztályozásában a munkafunkció és lakófunkció kifejlődésének szempont figyelembe véve állította fel típusrendszerét. Mendöl Tibor (1957) szerint a munkahely az a hely, ahol az ember vagy embercsoport tevékenységet végez, hogy szükségleteiket kielégítsék. A lakóhelyet pedig azon a földfelszínen jelöli ki, ahol az ember vagy embercsoport életét rendezték be, hogy testi épségüket megőrizzék. A lakóhelyet hajléknak nevezzük, amelynek feladata az, hogy az emberi életvitelhez megfelelő feltételeket biztosítson. A hajlékok lehetnek ideiglenes, mozgékonyak, időszakosan használtak vagy állandóak.

A település fogalmát Mendöl széles értelemben értelmezi, nem csak az állandóan lakott területeket tekinti településnek. Az állandóan lakott terület és a munkahely helyhez kötöttsége a meghatározó. Ha csak a munkahely körül van határolva a terület, akkor mozgékony településről beszélünk, ha a lakóhely is mozdulatlan, akkor állandó településről van szó.

Az állandó településeket tovább oszthatjuk két nagy csoportra, de e két csoporton kívül vannak még olyan település formációk amelyek nem fognak beleilleni ebbe a két nagy csoportosításba: magános település formák és csoportos település formák.

Magányos (magános) település: A magányos (szórványos) települések egy, legfeljebb két épületből álló szórványtelepülések (pl. tanya, farm, ranch, hamlet). Döntő többségük mezőgazdasági funkciót tölt be. Gyakran több házcsoport is alkothatja – ezek példái a hazai bokor tanyák – ám a csoportos települések jellemző funkciói még nem jelennek meg, így ebben a formában sem tekinthetők még csoportos településeknek. Viszont a tanya a magyar Alföld egyik legkülönlegesebb településformája.

Csoportos település: Több házból álló, csoportos települések (pl. falu, város), ahol a lakóhelyegységek (esetleg a gazdasági telephelyegységek) térben érintkeznek egymással és a munkahely-egységek térben elkülönülnek a lakóhelyegységtől. A csoportos

településeket kétféleképpen tudjuk osztályozni, mint például: a város és a falu (Molnár, 2020).

Átmeneti formacsoportról akkor beszélünk, amikor egy-egy településforma nem sorolható sem a magános osztályozásba, sem pedig a csoportos osztályozásba. Magyarországi viszonylatba három átmeneti formacsoportot különböztetünk meg, ilyen: a szeres település, a tanyasor és a tanyasűrűsödés (Molnár, 2020).

A települések osztályozási szempontjai

Több évezredes történetük során a településeknek világszerte számos típusa alakult ki, melyek történelmi korokat és földrajzilag eltérő adottságú térségeket egyaránt jellemeznek. Ebből következik, hogy osztályozásuk többféle logikát követve, rendkívül sokféle szempont szerint lehetséges.

Az osztályozás általában a települési jogállás és a lakosság számának alapján történik. Magyarországon például a következő típusú településeket különböztetjük meg:

- ✓ Kisváros: 20 ezer-
- ✓ Kis-középváros 20-50 ezer
- ✓ Középváros 50-100 ezer
- ✓ Nagyváros 100 ezer fölött (Molnár, 2020).

A "falu" szó többféle értelmezése is létezik a magyar nyelvben. Szociológiai és politikai szempontból, a falu általában egyenlő a vidéki életmóddal, a vidéki társadalommal és a parasztsággal. A mindennapi beszédben pedig általában olyan kis településekre használják, melyek nem rendelkeznek városi jogokkal. A falu és a község szavakat gyakran szinonimaként használják, bár a pontosan mikor melyiket alkalmazzuk, azt a településtudomány és közigazgatás kategóriái határozzák meg.

A falvak általában kisebbek a városoknál, de lélekszámuk változó. A következő lélekszám-kategóriákat különböztetjük meg:

- ✓ „aprófalu: 0-1000 fős
- ✓ törpefalu: 0-500 fős
- ✓ kislefalu: 1000-1999 fős

- ✓ *középfalu: 2000-4999 fős*
- ✓ *nagy/óriásfalv: 5000- „(Molnár, 2020, p.25).*

Major Jenő (1962) település-állomány-vizsgálatot végzett, amiben egy nagyobb tér (régió, ország) településeinek összességét vizsgálta, ezt nevezte településállománynak és három típust különböztetett meg:

- ✓ Francia típus: a települések kétharmada 500 főnél kevesebb lakosságot számlál, úgynevezett kis lélekszámú települések jellemzik.
- ✓ Olasz típus: a nagy falvak hazája (az 1000 főnél kisebb települések az összesnek maximum hatodát teszik ki)
- ✓ Román típus: a két típus közötti átment.

A morfológiai falutípusok azonos típusú vagy hasonló építészeti jellemzőkkel rendelkező falvak csoportosítása. A morfológia a településfizikai jellemzők, például az utcák hálózata, a lakóépületek elrendezése, az építési stílus és az épületek magassága alapján határozható meg. A morfológiai falutípusok csoportosítása segít megérteni a falvak különböző fizikai és építészeti jellemzőit, valamint azokat a társadalmi, gazdasági és kulturális tényezőket, amelyek az építési minták kialakulásához vezettek. A következő altípusokat különböztetjük meg:

✓ **halmazfalv**

A települések ősi formációi közé tartoznak a halmazfalvak. Ezek olyan falvak, melyek épületei és területei szabálytalanul helyezkednek el. Az épületek nem követik egyenletesen az alaprajzot, és a telkek is különböző, szabálytalan alakúak. Az utcáik rövidek és kanyargósak, kivéve a főutakat, amelyek azonban egy központi térre, például egy piactérre futnak össze. Ezt nevezzük sugaras halmazfalvnak. A beépítettség alapján a halmazfalvakat két típusra lehet osztani: tömör halmazfalvra, amely sűrűn beépített, és laza halmazfalvra, amely kevésbé sűrűn beépített. (Molnár, 2020)

◆ **tömör halmaz**

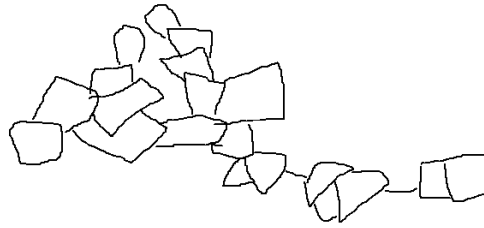
3. ábra: tömör halmaz falv ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020).

◆ **sugaras halmaz**

4. ábra: sugaras halmaz falu ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020)

◆ **laza halmaz**

5. ábra: laza halmaz falu ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020)

✓ **körfalu**

A körfalu egy olyan település, ahol a telkek és a lakóházak egy kerek terület mentén helyezkednek el, a telkek alakja pedig legyezőszerűen van kialakítva. A körfalu egy zárt település, amelynek alakját nem lehet változtatni, így nem fejleszthető tovább. A település lehetőségei a további fejlődésre például a halmazfaluk vagy az orsós falvak.(Molnár, 2020)

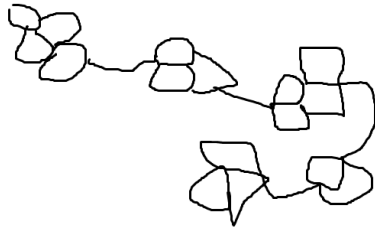

6. ábra: körfalu ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020)

✓ **főzérfa**

Ez a településtípus egyfajta átmenetet képez a szabályos és a szabálytalan alaprajzú falvak között. A házak rendezetlensége és a telkek gyakori szabálytalansága a laza halmaztelepülésekhez hasonlóvá teszi, ugyanakkor a telkek nem alkotnak szabálytalan alakú, több lakóházat magába foglaló széles telektömböket, mint a halmazfalvakban. A házak rendszertelenül helyezkednek el, alkotva egy laza sort vagy akár két egymáshoz

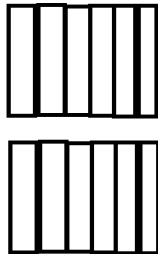
közel haladó sort, ami a szalagtelkes falvakhoz hasonló. Az utcák nem követik egyenletesen az alaprajzot, és kanyarognak. A füzérfalu telkei és házai nem alkotnak szabályos sorokat, de nem is tömörülnek halmazosan; olyan módon követik egymást, mintha egy láthatatlan vezérfonallal lennének összekötve, amely lehet például egy völgy vagy egy vízpart. Ezek a falvak továbbfejlődhetnek szalagtelkes faluvá vagy halmazfaluvá (Molnár, 2020).

7. ábra: füzérfalu ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020)

✓ szalagtelkes falu

A szalagtelkes falu olyan település, ahol a keskeny és hosszú telkek egymás mellett sorakoznak, és így sorozatokat alkotnak. Az utcára néző oldalon található épületek általában a telekhatárra épülnek, míg a gazdasági épületek mögöttük helyezkednek el. A szalagtelkes falvak lehetnek egysoros, ahol csak egy főutcájuk van, vagy több utcára tagolódnak. Ez a falutípus az egyik legrégebbi településforma (Molnár, 2020).

8. ábra: szalagtelkes falu ábrázolása (Forrás: Molnár, 2020)

- ♦ **Orsófalu:** egy olyan település, ahol a szalagtelkek egy térszerűen kiszélesedő, majd ismét elkeskenyedő utcát ölelnek körbe.
- ♦ **Útifalu:** egy olyan település, ahol a szalagtelkek egy átmenő út mindkét oldalán helyezkednek el.
- ♦ **Patakmenti falu:** egy olyan település, amelyben a belső telkek elrendezése a patakmeder irányát követi. A telkek általában merőlegesen sorakoznak a patakra. Ha lehetséges, mindkét oldalon

sorakoznak telkek. A patakmenti falvak főutcáján a patak közelében az országút is áthaladhat a két teleksor között (Molnár, 2020).

✓ **sakktábla alaprajzú, teleklábas falu.**

Egy olyan település, melyben téglalap alakú telektömbök alkotnak egy-két egymással érintkező teleksort, amelyeket párhuzamos és derékszögű utcák határolnak. Az utcára néző oldalon a lakóházak és gazdasági épületek helyezkednek el, míg a telkek belső végén a kert található. A teleklábas falvak tervezése mérnöki precizitással történik. Ennek köszönhetően az egyes telektömbök közepén kertsáv húzódik (Molnár, 2020).

Az osztályozások természetesen országonként változhatnak. Az osztályozás mellett a települések tipizálása is fontos, amely a település jellemzőit tekinti, mint például a lakosság korösszetétele, az iparágak eloszlása, az építészeti stílusok, a kulturális és természeti értékek stb.

2.4. Településfejlesztés fogalma és célja

*„A **településfejlesztés** olyan döntések és tevékenységek együttese, amelyek közvetlenül irányulnak egy adott település gazdasága és társadalma térbeli szerkezetének megváltoztatására. Meghatározott a helyi közösség életfeltételeinek javítását szolgáló fejlesztési célok megvalósítása érdekében”* (Rechnitzer, 2007).

A **területfejlesztés** az a folyamat, amelynek során egy adott terület vagy régió gazdasági, társadalmi és környezeti tényezőinek javítása érdekében történik a területi erőforrások fenntartható fejlesztése. Ez lehet infrastruktúra-fejlesztés, építészet, tájrendezés, turizmus, agrárium, ipar és más gazdasági ágazatok fejlesztése, valamint a kulturális örökség megőrzése és fejlesztése.

A területfejlesztés célja, hogy a területen élők életszínvonala javuljon, valamint a környezeti hatások csökkentése érdekében a fenntarthatóság érvényesüljön. A területfejlesztés során figyelembe kell venni a terület jellemzőit, adottságait, és azokat a társadalmi, gazdasági és környezeti tényezőket, amelyek befolyásolják a terület fejlődését. Emellett a társadalmi, gazdasági, természeti és műszaki feltételeket úgy kell javítani, hogy a tetraéder arányos maradjon.

A területfejlesztés fontos elemei közé tartoznak a területi tervezés, a területi egyensúly megteremtése, a környezeti és természeti erőforrások megóvása és fenntartható használata, valamint a helyi közösségek bevonása a döntéshozatalba.

A területfejlesztés különösen fontos azokban az országokban, amelyeknek gazdasági és társadalmi fejlődése eltérő mértékű az egyes régiókban, vagy ahol az ipar, a mezőgazdaság vagy a turizmus a területi erőforrásokat jelentős mértékben igénybe veszi.

2.5. A településfejlesztési támogatási rendszere Romániában

A vidékfejlesztés Romániában viszonylag új folyamat, amely az 1990-es évek második felétől kezdődött, miután az Európai Unió megjelentette a SAPARD mezőgazdasági és vidékfejlesztési programot. Ennek köszönhetően az ország évente körülbelül 153 millió euró vissza nem térítendő támogatást kapott. Azóta a vidékfejlesztés Romániában elfogadott fogalom, amely a mezőgazdaságra és a vidéki infrastruktúrára fókuszál. A vidék településeinek definiálása Romániában az 1968-as önkormányzati és területi törvényben található, amely az önálló önkormányzattal rendelkező községeket tekinti vidéki településnek. Ezt a meghatározást elfogadta a 1998-ban megjelent PHARE-tanulmány, valamint a Romániai Országos Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Terv (SAPARD-terv) is. Eszerint Romániában a vidéket az a 2688 község (12 751 falu) alkotja, amelyek önálló önkormányzattal rendelkeznek. A falvak, amelyek városi önkormányzatokhoz tartoznak (343 falu), ebben az értelemben nem jelentenek vidéket. Romániában a vidéki települések általában 5000 lakosnál kevesebbet számlálnak, ennek meghatározása egy 2004-es kormányhatározatban található (Vincze, 2005).

2001-ben a vidékies terület Romániában 212,7 ezer négyzetkilométert tett ki, ami az ország területének 89%-át jelentette, és lakossága 10,165 millió fő volt, ami az összlakosság 45,4%-át teszi ki. Érdekes tény, hogy 33 községben több mint tízezer ember élt, míg 70 kisvárosban a lakosság száma nem érte el ezt a számot. A fővároson kívül az országban csak a 42 megye 18-ában van alacsonyabb vidéki lakosságarány, mint 50%. Az ország átlagos népsűrűsége 94 fő/km², de Iași, Ilfov, Prahova megyékben és Bukarestben ez a szám meghaladja a 150 fő/km² értéket. A vidéki térségek átlagos népsűrűsége 48 fő/km². A vidék meghatározása Romániában leginkább hiányosnak tekinthető, mivel nem veszi figyelembe a központ-periféria viszonyt (Vincze, 2005).

Az Európai Unió segítséget nyújtott Romániának a csatlakozás előtti felkészüléshez az előcsatlakozási alapokon keresztül, amelyek lehetővé tették, hogy a vidéki területek és a mezőgazdaság hozzáférjenek az uniós forrásokhoz. A 2003 és 2006 közötti időszakban, a csatlakozás előtt, a SAPARD program keretében 1344 projektet valósítottak meg. Ezek a projektek 7559 gép és berendezés beszerzésére, valamint 550 építkezésre vonatkoztak, amelyek közül a legtöbb szarvasmarha-farmok építésére és korszerűsítésére vonatkozott. A források nagy részét a tőkeerős vállalkozások használták fel, mivel ők rendelkeztek a szükséges önerővel. Azonban a SAPARD program nem tudott segítséget nyújtani a kis méretű, félig önfenntartó gazdaságok számára, mivel a településeken élők nehezen jutottak hozzá az információkhoz, és az eljárási rendszer bonyolultsága és a bürokrácia is akadályokat jelentettek. Az EU-csatlakozás után, 2006 januárjától a FARMER program segítette a településeken élők forráshoz jutását. Az EU ökoszociális agrárpolitikája a vidéki kisgazdáknak is reményt ad, hogy pályázhatnak a támogatásokra (Kupán, 2007).

A közös agrárpolitika második pillérének célstruktúrájában a következő volt fellelhető:

- ✓ a vidéken élők megélhetési feltételeinek a javítása
- ✓ megőrizni a kulturális örökséget
- ✓ a biológiai sokféleség fenntartása
- ✓ környezet védelem
- ✓ organikus biogazdálkodás meghonosodása (Kupán, 2007).

2.5.1. Románia 2007-2013-as vidékfejlesztési stratégiája

A Románia 2007-2013-as vidékfejlesztési stratégiája a közösségi agrár- és vidékfejlesztési politika hatékonyságának javítására, a vidéki területek gazdasági és társadalmi fejlődésének elősegítésére, valamint a vidéki térségek ökológiai stabilitásának megőrzésére és javítására összpontosított. A stratégia célja az volt, hogy biztosítsa a vidéki területek és a vidéki lakosság életszínvonalának javulását, valamint a vidéki területek gazdasági és társadalmi diverzifikációját.

A vidékfejlesztési stratégia főbb prioritásai közé tartoztak a mezőgazdasági termelők támogatása, a vidéki infrastruktúra fejlesztése, a vidéki munkahelyteremtés és -megőrzés elősegítése, valamint a vidéki lakosság oktatásának és képzésének támogatása. Az EU vidékfejlesztési alapjaiból finanszírozott projektek közé tartoztak például az infrastrukturális fejlesztések (útépítés, víz- és csatornahálózat kiépítése stb.), a

mezőgazdasági termelés modernizációja, az ökológiai mezőgazdaság támogatása, a vidéki turizmus fejlesztése, valamint a vidéki fiatalok munkalehetőségeinek növelése.

Az EU-nak a vidéki területek fejlesztésére szánt alapjai jelentős támogatást nyújtottak a romániai vidékfejlesztési stratégia megvalósításához. Az EU támogatása lehetővé tette a vidéki területeknek a gazdasági és társadalmi fejlődés szempontjából szükséges infrastruktúra fejlesztését és a vidéki gazdaság modernizációját, ami hozzájárult a vidéki területek életszínvonalának javulásához és az ökológiai stabilitás megőrzéséhez.

Kupán (2007) szerint a fent említett időszakra a vidékfejlesztés során négy tengelyt határozott meg, ezek a következők voltak:

- ✓ az erdészetre és a mezőgazdaságra vonatkozóan a versenyképesség korrigálása
- ✓ tájgazdálkodás és környezetvédelem
- ✓ az életminőség javítása, gazdasági deverzifikáció serkentése
- ✓ LEADER szemlélet.

Ahhoz, hogy ezek létrejöhessenek a jogi keretet biztosítani kellett, méghozzá az 1290/2005-ös közös agrárpolitikáról szóló Tanácsi Rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból nyújtott vidékfejlesztési támogatásokból (Kupán, 2007).

Az 1. Táblázat a 2007-2013 között felhasználható vidékfejlesztési források eloszlását szemlélteti.

1. Táblázat: 2007-2013 között felhasználható vidékfejlesztési források eloszlása

Célmeghatározás	Arány a teljes támogatásból¹
A mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének javítása	45%
Környezetvédelem és tájgazdálkodás	25%
Az életminőség javítása és a gazdasági diverzifikáció ösztönzése	30%
Összesen	100%
LEADER megközelítés (az I.- III. tengelyből képezve)	2,5%

Forrás: Planul National Strategic, 2007

2.5.2. Románia 2014-2020 közötti vidékfejlesztési stratégiája

A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program (PNDR 2020), egy olyan program, amelyen keresztül az Európai Unió és Románia kormánya vissza nem térítendő forrásokat biztosít a romániai vidéki térség gazdasági-társadalmi fejlesztésére melynek technikai és pénzügyi végrehajtását a Vidéki Beruházások Finanszírozási Ügynöksége (AFIR) biztosítja (Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, 2014-2020). A mezőgazdasági termelők, feldolgozók, vállalkozók és a helyi hatóságok rendelkezésére állt mintegy 9 milliárd euró vissza nem térítendő európai alapok az európai szintű beruházások hatékony és nyereséges megvalósításához (Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, 2014-2020).

A 2014-2020-as időszak fő vidékfejlesztési prioritásai:

- ✓ A mezőgazdasági üzemek korszerűsítése, életképességének növelése és megszilárdítása, a mezőgazdasági termékek piacra történő megjelenése és feldolgozása által.

¹ EMVA (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap) forrás

- ✓ A mezőgazdasági termelők generációinak megújulásának ösztönzése, a fiatal gazdák letelepedésének támogatásával.
- ✓ Az alapvető vidéki infrastruktúra fejlesztése, amely előfeltétele a vidéki beruházások vonzásának és új munkahelyek teremtésének, amely implicit módon a vidéki területek fejlődéséhez járul hozzá.
- ✓ A vidéki gazdaság diverzifikálásának ösztönzése, a kis és közép vállalatok létrehozásának és fejlődésének előmozdításával a vidéki területek nem mezőgazdasági ágazataiban.
- ✓ A gyümölcs ágazat, mint sajátos igényekkel rendelkező ágazat támogatása egy külön alprogramon keresztül.

A LEADER révén ösztönözze a közösség felelősségére háruló helyi fejlesztést. A LEADER átfogó kompetenciája javítja a versenyképességet, az életminőséget és a vidéki gazdaság diverzifikációját, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet (Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, 2014-2020).

2.6. A központi régió vidéki területeinek problémái

A Központi Régióban a vidéki lakosság száma 2018-ban 992 899 fő volt, ami a régió teljes lakosságának 42,6%-át tette ki. Hargita és Kovászna megyében a vidéki lakosság aránya volt a legmagasabb, 57,8% és 52,9% értékekkel, míg Brassó és Szeben megyében ez az arány jóval alacsonyabb, 29,3% és 34,7% értékekkel (forrás: dadrcovasna.ro).

Az utóbbi évek egyik érdekes jelensége az úgynevezett "városiasodás" folyamata, amely elsősorban a városi és vidéki területek közötti migrációt tükrözi. Ennek a folyamatnak gazdasági és társadalmi okai egyaránt vannak. A gazdasági okok között szerepel az emelkedő költségek a városokban, valamint a munkahelyek elvesztése, illetve az alacsony nyugdíjak, és, hogy megszűnnek a munkahelyek, ami miatt aktív emberek kénytelenek vidékre költözni. A társadalmi okok között kiemelkedő, hogy a fiatal családok a városok közelében, formailag vidéki településeken telepednek le, melyek jó városi infrastruktúrával rendelkeznek (forrás: dadrcovasna.ro).

Az Országos Statisztikai Intézet 2018-as adatai szerint a Közép Régióban az idősebb korosztály aktivitási rátája vidéken 54%, míg a városban élőké 67% volt. A 15-64 éves korosztály aktivitási rátája is alacsonyabb volt a vidéki térségekben, 2018-ban 50,6%,

míg a városban élők esetében 65% volt. A vidéki területek alacsony foglalkoztatási rátájának több oka van:

- ✓ a rendelkezésre álló munkahelyek hiánya,
- ✓ a vidéki gazdaság diverzifikációjának alacsony szintje (hatalmas függőség egyetlen tevékenység a mezőgazdaság iránt),
- ✓ a vállalkozás indításához és működtetéséhez szükséges vállalkozói szellem és az ahhoz szükséges ismeretek hiánya,
- ✓ a hosszú távú új munkahelyek létrehozását ösztönző hatékony intézkedések hiánya a vidéki területen,
- ✓ az alacsony szintű képzés és összhang az oktatási rendszer szakmai kínálata és a folyamatos követelmények között,
- ✓ folyamatos változás a munkaerőpiacon (forrás: dadrcovasna.ro).

A Romániai vidéki területek fő jellemzője az egyetlen gazdasági ágától való függőség ami a mezőgazdaság. A Közép Régió vidéki térségeiben leginkább félig önálló gazdálkodást folytatnak (dadrcovasna.ro).

2021-2027-es időszak egyik prioritása a mezőgazdaság szakszerűsítése a mezőgazdasági szakembereknek (agrármérnököknek, állatorvosoknak stb.) és a fiatal gazdáknak nyújtott anyagi támogatás által. Ennek érdekében a következő intézkedésekre kell a hangsúlyt fektetni:

- ✓ A mezőgazdasági üzemek korszerűsítése beruházások támogatásával
- ✓ A helyi öntözőrendszerek fejlesztésének a támogatása
- ✓ Mezőgazdasági logisztikai központok létrehozása és korszerűsítése
- ✓ Mezőgazdasági szolgáltató központok fejlesztése
- ✓ Mezőgazdasági termékek kis és közepes feldolgozó egységeinek létrehozása és korszerűsítése vidéki területeken.
- ✓ Fiatal mezőgazdasági termelők és mezőgazdasági szakemberek támogatása
- ✓ A gazdák szakmai fejlődésének támogatása és mezőgazdasági tanácsadási szolgáltatások nyújtása (dadrcovasna.ro).

2.7. A vizsgált település bemutatása

„Ott, hol Felvidék (Kézdi, Orbai) a Szépmezővel, Alvidéknek ezen gyönyörű rónájával összeütközik, hol Felvidéknek addig széles, nyílt tere egybeszűkül, s hol látszólag a Feketeügy az útját elzárt hegyeken erőszakosan tört matgának utat, ezen, mondhatnók hegyszorulatban a völgytorkolat közepén egy, a Feketeügy által körbefolyt kerek domb, a Dobolyka emelkedik.”

(Orbán Balázs: Székelyföld leírása, Forrás: mek.oszk.hu)

2.7.1. A tanulmányozott térség földrajzi behatárolása

A tanulmányozott térség, Réty község (comuna Reci), a Háromszéki-medence középső-déli részén foglal helyet.

A fent említett Háromszéki-medence földrajzi szempontból a Keleti-Kárpátok kanyarulati csoportjának belső övezetében kialakult tektonikus süllyedék, melyből csupán az itt egykoron létező hegység eróziós tanúhegyei emelkednek ki – a Réty környéki Dobolyka- és Kőbánya – tetők, a dálnoki Széphegy, a lécfalvi Vár – hegy, a zabolai Tatár-domb, valamint a nagyborosnyói Oltár-hegy.

A medencébe északról behatolnak a süllyedt, zömében homokkő összetételű Baróti- és Bodoki – hegységek, ugyancsak északi határát képezik a Székely-Kászoni hegység és a Nemere-hegység. Keleti oldalán a Berecki-havasok és a Vrancea-i hegység (Háromszéki- havasok) határolják, déli oldalon a Bodzafordulói-havasok zárják a medencét, nyugati határát a Baróti-hegység, és az Olt folyásának egy része húzza meg.

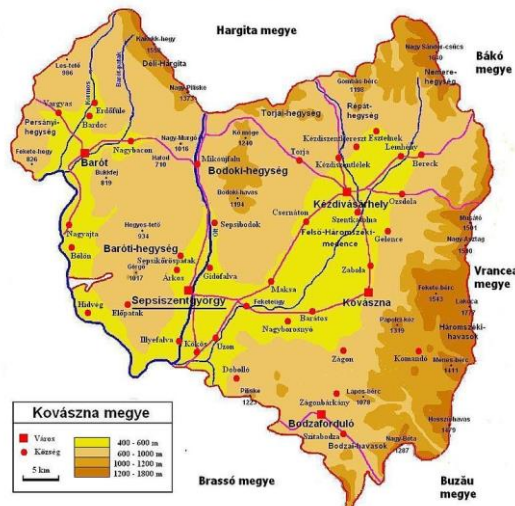
Délnyugat irányba a medence nyitott, és kapcsolatot teremt a Brassói – Barcasági medencével, ebből adódóan a szakirodalom a Háromszéki-medencét a Brassói-medence egyik részegységéként tartja számon, az egész medencekomplexumot a Brassói- (ritkábban Barcasági-) medence gyűjtőnév alatt tárgyalja.

Adminisztratív szempontból a medence az egykori Háromszék Vármegye, manapság Kovászna megye legnagyobb téregységét teszi ki.

Réty község területe a Rétyi-szorulatban, annak keleti és nyugati oldalán, a Feketeügy mentén helyezkedik el, ugyanakkor területe déli irányba benyúlik a Bodzafordulói-havasokba egészen a kárpáti fő vízválasztógerincen lévő Szeredő-tetőig (1029 m)

De, mint a fent említettekben, fennáll a probléma, hogy a területi-adminisztratív határok ebben az esetben nem követnek konkrét földrajzi vonalakat, ezért nem lehet földrajzi terminusokban tökéletesen behatárolni ezt az adminisztratív egységet, mivelhogy a községet alkotó falvak mindegyike egy-egy külön mikrorégiót képviselnek.

A község területe Alsó- és Felsőháromszéki területekre is kiterjed, azáltal, hogy az 1968-ban véghezvitt adminisztratív reform folyamán nem vették figyelembe a települések addigi hovatartozását, sem azok regionális identitását.

9. ábra: Kovászna megye térképe

Forrás: wikiwand.com

2.7.2 A tanulmányozott térség megközelíthetősége

Műúton

Réty községközpont Sepsiszentgyörgytől 12 kilométerre fekszik, Kovászna városától 22 km-re..

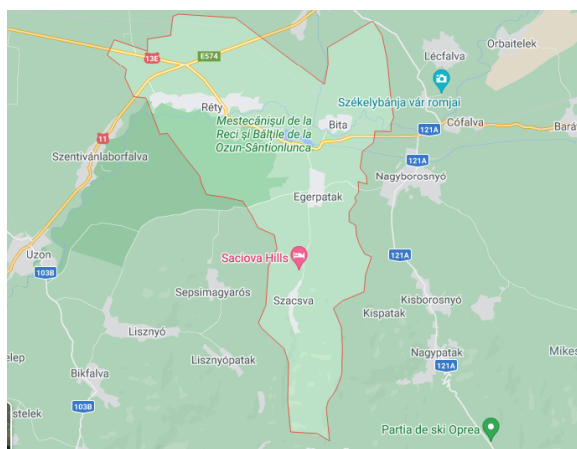
A község területét átszeli a Sepsiszentgyörgyöt Kovásznával összekötő DN 13E-es műút. Rétytől 1 kilométerre északra halad a Brassót Kézdivásárhelyen és az Ojtozisoroson át Bákóval összekötő DN 11 (újabbán E 574)-es műút.

A községközponttól 5 km-re fekvő Bita a DN 13E-es útvonalról letérő DC 19 bekötőúton közelíthető meg, a letérőtől 1 km-re fekszik.

Egerpatak 3 km-re, míg Szacsva 9 km-re fekszik a községközponttól. Ezek megközelíthetőek a DN 13E-el a Veresmartnál találkozó DC 16 által.

10. ábra: Réty község Komolló faluval összeolvadva (Forrás: Google térkép)

11. ábra: Réty község térképe (Forrás: Google térkép)

Vasúton

A 400-as fővonal Sepsiszentgyörgy – Kézdivásárhely – Bereck szárnyvonala a község közelében halad. Vasúti megállója egyedül Bitának van, habár az is messze esik a falutól. A községközponthoz legközelebbi vasúti megálló a 3 km-re lévő aszfaltozott úton megközelíthető vagy mezei úton haladva 2 km távolságra levő maksai állomás.

2.7.3. A községet alkotó falvak rövid történelmi áttekintése

Réty község falvainak mindegyike egymástól jól elkülönülő saját történelemmel rendelkezik, hiszen csak 1968 – tól kerültek egy adminisztratív tömörülésbe.

Mindenekelőtt a községközpont, Rétye két falu, Réty és Komolló összeolvadásából keletkezett, 1968-ban, így e két falu történelme is a következőkben külön lesz elemezve.

Réty első írásos említése 1334-ből való, és mint szinte minden településnév, a pápai tizedjegyzékekben jelenik meg a következőképpen: „Gregorius sacerdos de Reech

solvit VI denarios” – vagyis Rétynek György nevű papja 6 dénárist fizetett. Ennek alapján lehet arra következtetni, habár lakosságának számáról nem is tájékoztat a dokumentum, hogy elég jelentős egyházközség lehetett. A következő írásos említés 1426-ban történik a következő formában: „Matheus de retyhe nobilis siculus” vagyis rétyi Mátyás nemes székely.

Nevének eredetével kapcsolatban két hipotézis is létezik. Az egyik, talán realisabb, az, hogy a sepsi székelyek régebbi települési helyéről, Szászsebes (Sebes) vidékéről származik, ahol manapság is létezik egy Récs (németül Rüttsch) nevű település. A másik feltevés, amint azt Orbán Balázs a „Székelyföld leírása” című művében tárgyalja, hogy a falu neve, mint ezen a vidéken elég gyakran, a római történelemhez fűződne, egy Retius nevű római vezértől származna.

Réty jelentős település volt a történelem során, a Dobolyka-tető nyúlványán fekvő, árpádkori műemléktemploma a reformáció előtt a környező falvak gyülekezőhelye volt. Fontos történelmi tény, hogy 1615 és 1716 közt 9-szer tartottak Rétyen széki gyűlést, fontos döntéseknek volt színhelye a falu.

Réty neve aktívan kapcsolódik az 1848 - '49 – es szabadságharchoz. Rétyen született Antos János (1819-1906), ki a szabadságharc alatt vezérkari honvéd alezredesként szolgált, Világosnál tette le a fegyvert. 1851-ben kegyelem folytán szabadul, majd a magyarországi Abonyban telepedik le, onnan támogatja a rétyi református egyházat és iskolát. A rétyi iskola ma az ő nevét viseli.

Ugyancsak rétyen született Antos Ferenc (1822-1876) 48'-as honvédőrnagy. Bíró Sándor (1816-1877) rétyi református lelkész szintén szabadságharcos volt, az ő nevéhez fűződik a csíksomlyói zárdában nyomtatott „Hadilap” beindítása és szerkesztése.

A falu jeles szülöttei közül említésre méltó még Losonczi András, aki a várhegyi fejedelmi várnak 1598 táján parancsnoka volt.

Jelentős történelmi tény, hogy 1817-ben I. Ferenc József császár meglátogatta Rétyet.

Az 1968-tól Rétytel összeolvasztott **Komolló** neve inkább a régészeti szakirodalomban figyelhető meg, hiszen a falu határában egy római „castrum”, katonai tábor állott, mely az Ojtoz fele vezető katonai és kereskedelmi utat volt hivatott védeni. A falu nevének eredete is ezzel kapcsolható össze, mivel a Komolló nevet a vár urától, Kamélusz vezértől származtatják. A római kasztrum Kr. u. a II. század utolsó felében épült.

Komolló neve először egy 1567-beli összeírásban jelenik meg, mikor 12 kapuval jegyezték fel. A Feketeügy magas teraszán, a Szépmező peremén álló többszörösen módosított templomának első írásos említése a XVIII-századból való. Habár egy 1795-ből származó dokumentum szerint, egy javítás alkalmával egyik küszöbkövén egy 1312-es évszámot találtak. Az idők során alkotott közös községet a szomszédos Szentivánlaborfalvával, de külön községként is létezett, mígnem 1968-ban Rétyhez csatolták, nem mint községközpontnak alárendelt falu, hanem mint részegysége Rétynek, ezáltal is letörölve a térképről.

Bitá

Neve az 1567-es „registreum”-ban jelenik meg első ízben, ahol 5 kapuval van bejegyezve „Bytha” név alatt. Temploma, mint azt kegyszerei és elpusztult régi harangja igazolják, a XVIII. Század második felében épült, mindaddig lakói a rétyi egyházat látogatták.

Bitán hagyományos volt a halászat, mivel a kevés termőföld egyéb foglalkozásra is rákényszerítette a lakosokat.

Egerpatak első írásos említése 1567-ből való, akkoriban elég jelentős település volt, hiszen 21 kapuval van bejegyezve. Bizonyos dokumentumok arra utalnak, hogy ekkor már különálló egyházközség kellett hogy legyen, ám ennek a templomnak nem található nyoma.

A falu nevéhez fűződik egy misztikus várnak, a fergettyű várának legendája, melyet Jókai Mór Bálványosvár című művében is feldolgozott, ám ez a következőkben lesz részletezve mint a falu egyik vonzereje.

Nevét a Rétyi Nyír egerpataki részében elterjedt égerfáról kaphatta.

Egerpataki születésű volt Márk Adolf (1819-1882) szabadságharcos százados.

Szacsva

A Réty községhez tartozó falvak legkisebbikét is 1567-ben említik „Zachwa” név alatt 13 kapuval. Régebb adminisztratív szempontból jelentős volt hiszen hozzá tartozott Egerpatak és a szomszédos Sepsimagyarós. A sors iróniája, hogy az egykoron jelentős falu mára a környék egyik legkisebb, előregedő települései közé tartozik, sőt a komunnista rezsim egyik lebontásra ítélt települése volt.

Szacsva is, mint a már bemutatott falvak, már jóval az első írásos említés előtt lakott vidék volt. Ásatások során a Lapos-erdő nevű helyről vésők, köeszközök és egy

aranyból készült varrótű kerültek felszínre. A falu felett emelkedő hegyekben találhatóak Szacsva várának romjai, egy kora-középkori védelmi vár maradványai.

2.7.4. Demográfiai vonatkozások

A Réty község gyűjtőfogalomnak alárendelt falvak: Réty (a vele egy falutestet alkotó Komolló), Bita, Egerpatak és Szacsva lakosságára vonatkozó adatok már az 1567-es évből léteznek.

A problémát az jelenti, hogy egészen az 1700-as évekig történő bejegyzések alapján nem lehet megállapítani a lakosság pontos számát, mivelhogy a népszámlálási, és adózási adatok alapegységét a „kapu” képezi. Egy „kapu” alatt több család élt, együtt több generáció képviselői, egy kapu alatt akár 20-30 személy is lakott. A legelső, az egyének számát is feltüntető adatok az 1786-os évi népszámláláskor lettek feljegyezve.

A községet alkotó falvak lakosságának adatai az 1567-es népszámlálástól („lustrától”) az 1956-os népszámlálásig a következő:

Réty

Habár első írásos említése az 1334-es pápai regesztrumokban történik, a dokumentum nem tájékoztat a falu lakosságának számáról, csupán a következő bejegyzést tartalmazza: „Gregorius sacerdos de Reece solvit VI denarios” vagyis Rétynek György nevű papja 6 pénzegységet fizetett az egyháznak, amiből következtetni tudunk arra a tényre, hogy már ekkor elég jelentős település volt.

1567-ben 17 kapuval van bejegyezve, 1614-ben 37 kapuval. 1786-ban 82 házban 366 személy lakott, 1850-ben 131 házban 716 személy. 1880-ban a lakosság száma elérte a 905-öt, míg 1956-ban 1051 lakosa volt.

Komolló 1567-ben 12 kapuval szerepelt, 1703-ban 40 család lakta, 1786-ban 42 házban lakott 192 személy. 1850-ben 87 házban lakott 419 személy, 1880-ban 469 lakosa volt, 1910-ben 486 és 1956-ban 549 személy lakta.

Az 1968-as, Rétytel való egyesülés után történt népszámlálások adataiban a két falu lakosságának adatai együtt jelennek meg.

Bita 1567-ben 5 kapuval rendelkezett. 1614-ben 17 háztartás volt lejegyezve, 1703-ban 26 család. 1786-ban 34 házban 183 személy lakott, 1850-ben 80 házban 456

személy lakott. A maximumot 1869-ben érte el, 502 személlyel, miután a lakossága a következőképpen csökkent: 1880-ban 484-en lakják, 1910-ben 457, és 1956-ban 430.

Egerpatak elég jelentős település volt a középkorban, 1567-ben 21 kapuval jegyezték fel, 1602-be 37 kapu szerepel. 1786-ban 26 házban 103 személy lakott, 1850-ben 144 házban 639 személy, miután egy népességcsökkenés tapasztalható: 1869-ben 614 személy, 1880-ban 547, 1910-ben 505, míg 1956-ban 475 személy lakta.

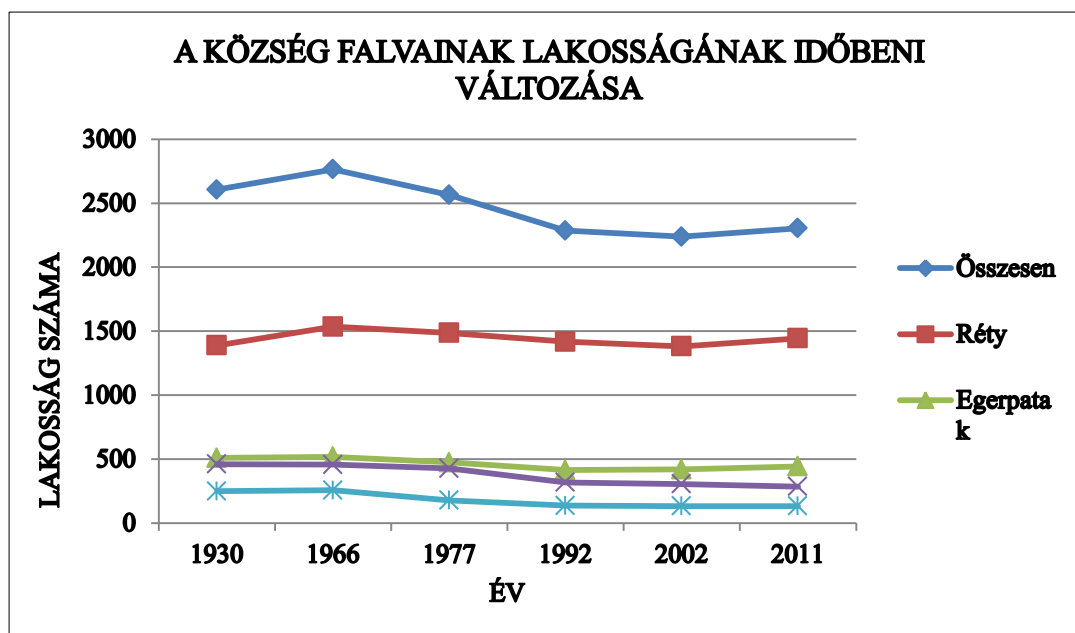
Szacsva 1567-ben 13 kapuval szerepel, 1614-ben 32 háztartás létezett. 1786-ban 19 házban lakott 84 személy, 1850-ben 62 házban 275 lakos, 1910-ben pedig 302 lakosa volt. Ettől kezdve szacsva lakossága is csökken, 1956-ban 292 lakosa volt.

A XX. Század közepétől a község falvainak a lakossága a következően alakult, amit a 2. táblázatba figyelhetünk meg:

2. Táblázat: a falvak lakosságának időbeni változása

Év	Lakosság száma				
	A községben összesen	Helységeként			
		Réty	Egerpatak	Bitá	Szacsva
1966	2765	1535	518	456	256
1977	2564	1486	474	426	178
1992	2285	1417	414	318	136
2002	2234	1381	419	305	133
2011	2304	1443	443	285	133

Forrás: <http://statisztikak.erdelystat.ro>

1. grafikon - Forrás: saját készítés

Amint azt a fenti grafikonon is nyomon követhetünk, 1966-ig a lakosság számbeli növekedésével találkozhatunk, ahonnan aztán folyamatosan csökken. Ez a csökkenés a fiatal korosztály városra költözésének tulajdonítható, mely jelenség jelentős méretben tapasztalható volt a kommunista rezsim uralkodása alatt. A legnagyobb méretű lakosságcsökkenés Szacsván és Bitán figyelhető meg.

Az utolsó 2011-ben végzett népszámlálás alapján megfigyelhető, Rétyen és Egerpatakon nőtt a lakosság száma, Bitán csökkent, Szacsván változatlan maradt.

Réty község etnikum szerinti eloszlásáról a 3. Táblázatból kaphatunk információkat.

3. Táblázat: a falvak lakosságának etnikumi változása

	1977	1992	2002	2011
Összelakosság	2564	2285	2234	2304
Román etnikum	22	24	23	32
Magyar etnikum	2474	2253	2209	2247
Roma etnikum	64	4	0	0
Német etnikum	3	0	0	0
Egyéb etnikum	0	3	0	0

Forrás: Népszámlálási adatok, 1977-2011

A 3. táblázatból láthatjuk, hogy a román etnikumúak száma 0,9%-ról 1,4%-ra emelkedett, 22 főről 32 főre. A magyar etnikumúak aránya is növekedést mutat az összlakossághoz viszonyítva, míg 1977-be az összlakosságnak 96,5% vallotta magát magyarnak, addig 2011-es népszámlálás alapján a 2304 főnek 98,6% vallotta magát magyarnak.

Megjegyzendő, hogy a népszámlálási adatok nem tükrözik a reális etnikai összetételt, hiszen Réty községben kb. 500 – 550 roma nemzetiségű egyén lakott az 1992-es népszámlálás idején, akik azonban a magyar nyelvet beszélik, ennél fogva pedig magyar nemzetiségűnek vallották magukat.

Tehát kijelenthetjük, hogy Réty község szinte teljes mértékbe magyar nyelven beszélő emberek alkotják, de nem elhanyagolható, hogy évről-évre nő a román etnikumúak aránya is.

Réty község lakosságának felekezeti megoszlása az 1992-es és a 2011-es népszámlálás alapján:

4. táblázat: A község lakosainak felekezetek szerinti megoszlása

Vallás	1992-es népszámlálás	2011-es népszámlálás
Római katolikus	115 (5%)	163 (7,2%)
Református	2121 (92,8%)	2047 (89,8%)
Ortodox	34 (1,5%)	36 (1,6%)
Unitárius	13 (0,6%)	7 (0,3%)
Evangélikus	2 (0,1%)	0
Adventista	0	7 (0,3%)
Jehova tanúi	0	9 (0,4%)
Ateisták	0	5 (0,2%)
Nincs adat	0	25

Forrás: 1992-es és a 2011-es népszámlálási adatok (<http://statisztikak.erdelystat.ro>)

2.8. Réty község turisztikai látványosságai

A Rétyi Nyír

„... a Feketeügyön túl kezdődik Háromszéknek Szaharája, a rétyi nyír.” – Orbán Balázs

Forrás: mek.oszk.hu

2.8.1. Természeti eredetű turisztikai látványosságok

Réty község legnevezetesebb turisztikai attrakciója a Feketeügy balpartján, a Rétyi szorulatban elterülő Rétyi Nyír. Ez a 15 km² -nyi homokdűnés, futóhomokos területen elterülő természetvédelmi övezet növény- és állatritkaságai miatt Európa egyik csodája lehetne. Az 1962/949- es határozat által 56,4 hektár területet vegyes jellegű (geológiai-, geomorfológiai-, botanikai- és állattani-) természetvédelmi területnek nyilvánítottak, a kimondottan védett, elkertelt terület azonban csupán 2,5 km². A szakirodalomban meghonosult a Rétyi Nyír gyűjtőfogalom, habár nem egy pusztán nyíresből álló övezetről van szó. A nyíret a szomszédságában lévő falvak lakói fel is osztják, így létezik Szentiváni-, Komollói-, Egerpataki- és Rétyi Nyír is. A rozsdavörös, homokos talajon megtelepedett erdő – mező igen ritka növény- és állatritkaságoknak ad otthont, melyek külön idegenforgalmi kuriózumot jelentenek (jelenthethetnek).

A tájnak nevet adó nyírfa (*Betula verrucosa*) boreális reliktum, az elkertelt nyíres a földtörténeti negyedkort idézi. Nagyon ritka növényfaj a rovarvő aldrovanda (*Aldrovanda vesiculosa*), a kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*) és a környék szimbólumaként is emlegetett fehér tavirózsa (*Nymphaea alba*). Ugyanúgy szigorúan védett növényfaj a kockás tulipán, kockás kotuliliom (*Fritillaria meleagris*).

Állatvilágában is találhatóak ritka fajok. Ezek közül legfontosabb megemlíteni a párzás idején kék nászruhát öltő (a hímek) mocsári békát (*Rana arvalis arvalis* Nilss), ugyanis a Rétyi Nyír ennek a fajnak egyetlen biztos, és egyben legdélebbi előfordulási helye.

A Rétyi Nyír biztosított színhelyet nem egy filmprodukció létrehozásának is, melyek közül a legutóbbi, és legnagyobb méretű a “Cold Mountain” című Hollywood-i szuperprodukció volt, a világhírű Nicole Kidman főszereplésével.

A rezervátum tökéletes védelme igen körülményes feladat, és nehezen megvalósítható, ugyanis Rétynek a rendszerváltás bonyodalmainak következtében alig

maradt legelőterülete Az erdőterületek magánkézbe való visszajuttatása vonatkozott a Rétyi Nyírrre is, manapság a helybeli Cserésdomb közbirtokosság tulajdonát képezi. 2005 folyamán a rezervátum területét kitágították 2020 hektárra. Ez a terület érinti az Uzon község területén, szentivánlaborfalva határában elterülő kupán-tavakat, ahol az ugyancsak védett sárga tavirózsa (*Nuphar luteum*) él.

12. ábra: Rétyi Nyír télen (Forrás: <https://www.virtualisszekelyfold.ro/>)

Özönfák

A Feketeügy medrében, annak a Bita és Réty közti szakaszán találkozhatunk egy tudományos és idegenforgalmi kuriózumnak, érdekességnek is számító jelenséggel. A Feketeügy medrében, annak homokos partvonalán folyamatosan, méretes, a kövesedés első stádiumában lévő fatörzsek bukkannak felszínre. Ezek a koromfekete, kőkemény, fosszilis fatörzsek az egykoron a vidéket uraló óriás tölgyerdők emlékei, melyeket a Feketeügy minduntalan felszínre hoz. A helybeliek a fatörzsekre az „özönfák” kifejezést honosították meg, ezzel is utalva régiségükre.

A természeti táj

A környező természeti táj, a Rétyi szorulat festői látványa a Rétyi Nyírrrel, a Feketeügy kanyargós folyása, a Réty fölött magasodó Dobolyka-tető, és a Szacsva fölött magasodó hegyek, ez az egész összetett és egyedi tájkép, már magában véve egy igen erős természeti attrakció.

2.8.2. Antrópikus eredetű turisztikai látványosságok

Homárka vagy Hun árka

A Rétyi Nyír szélén Észak – Dél irányban áthalad egy széles és magas homoktöltés, melynek eredete elvész a történelem homályában, eredetéről végleges döntés nem született.

A néphagyomány, amint azt neve is mutatja, a hunokhoz fűzi eredetét, Attila útjának is nevezve azt, állítva, hogy egy útvonal lett volna, mely Bálványos várához vezetett. Létrejöttéről több elmélet létezik, anyagját a környékre jellemző homok képezi, azt itt folytatott ásatások folyamán rengeteg lelet került felszínre, melyek közül a legfontosabb egy aranyból készült csákány. Egyes elméletek szerint római útvonal lehetett, mely a Bodzafordulói-hegységen vezetett át, míg más vélemény szerint egy római határvonal (limes) lett volna.

Talán a legérdekesebb és egyben legerőltetettebb elmélet szerint a Homárka egy ősi védvonal lett volna, mely elmélet egyúttal ennek kapcsán a Feketeügy nevének eredetére is utal amódon, hogy a Feketeügy név Fekete őrt, fekete ügyelőt jelentene.

A Komollói „Nagyvár”

A Komolló felett emelkedő magas teraszvonal északnyugati részének peremén találhatóak az egykoron itt álló római katonai tábornak, kasztrumnak romjai. Az erődítmény az I. sz.-i 2. - 3. században épült, célja az Ojtoz-i szoros fele vezető kereskedelmi és katonai útvonal védelme volt. A szépmező peremvidékétől mély sáncokkal jól elhatárol várdombon fekvő, szabálytalan négyszög alakú erődítménynek három sarokbástyája és két kaputornya volt. 1,6 – 1,8 méter vastag falai 180 évvel ezelőtt még magasan állottak, ám anyagát a 19. Század elején épült Brassó és Kézdivásárhely közti műút építésénél felhasználták. Feltárását 1908 és 1911 közt végezték a sepsiszentgyörgyi múzeum munkatársai, gazdag leletanyagot találva.

Amint azt a kutatások folyamán fellelt pénzérme, cserép és téglamennyiség bizonyítja, a vár alatt egy római telep, „colonia” is létezett. A vár melletti kisebb dombon – amint azt a helybeliek Kicsi-vár név alatt emlegetik – egy római fürdő és egy kisebb temető nyomai kerültek felszínre. A vár rabszolgái, munkasai a szomszédos Laborfalván laktak, a római „labor” – munka – névből származtatva a falu nevét. Komolló nevének eredete a vár urának, Camillus-nak a nevéhez fűzhető hozzá. Camillushoz egy legenda is

fűződik, miszerint a Kilyénbe lakó szeretőjéhez egy, a Labor völgyében lévő, rézhídon át járt látogatóba, mely rézhíd elsüllyedt, maga alá temetve mindent.

13. ábra: Komolló-i vár helyszíne (Forrás: saját fotó)

Fergettyű-vára

A néphagyomány szerint az Egerpatak feletti Bibarctetőn (626 m) emelkedett a Fergettyűvár, melyet Jókai Mór színes fantáziával ír le a „Bálványosvár” című regényében:

„A Fergettyű-vár egy messze kimagasló hegyfokon áll a Rétyi-nyír kietlen bejárata előtt... óriás rakású kőfal, s azon belül egy torony..., a közepén kiszélesedő mint egy korsó (<https://mek.oszk.hu/>).

Ma azonban a tetőn a várnak semmi nyoma nem látszik, Orbán Balázs ottjártakor egy 60 lépés területű földtöltést talált, közepén egy bemélyedéssel. Bizonyára létezett a tetőn egy őrtorony, esetleg lármafa, mely az egykori várrendszer, védvonal részét képezte.

A rétyi templom

A Dobolyka tető (573 m) déli nyúlványán áll a falu műemlékké nyilvánított református temploma. A szakirodalom 13. századnak tartja, de bizonyított, hogy ráépült egy 11. – 12. századi kis temetőre, esetleg kápolnára. Mai külseje többszöri átalakítás eredménye. Félköríves alapzatú, boltozatos szentélye a Román kori építészeti stílusban készült, de többszöri renoválások (16. század, 1857) által kibővítették hosszában és szélességében is, egyik oldala 1857-ben teljesen újraépült.

Különálló, hagymasisakos, barokk stílusban épült tornya lehetett a templomot egykor övező, de ma már nem létező várfal egyik bástyája. A torony alsó részének tömör, vastag falai valamint lőrési utalnak, hogy védelmi célokra szolgált. Harangjait Rétyi Székely Mózes öntötte 1773-ban, a szájhagyomány szerint abból az okból, mert süket volt

és nem hallotta a régi, kisebb harangok hangját. Az 1848 – '49 – es önvédelmi harcok során egyik harangját Gábor Áron öntötte ágyúba. A reformáció előtt, a 15. Században a templom Réty, eresztevény, Komolló és Bita hívőinek volt gyülekezőhelye. Ezzel kapcsolatos az a tény is, hogy a Rétyet Bitával összekötő mezei utat Szentegyház útjának nevezik. A falu régebb a templom körül terült el, onnan költözött le a mostani, szélvédett területre, a Feketeügy partjára.

14. ábra: Réty-i templom

A komollói templom

A falu felett, a Szépmező peremén épült fel Komolló református temploma. Eredetileg gótikus stílusban épült, ám többszörös átépítések miatt eredeti formájából alig őrzött meg valamit.

Első írásos említése a XVIII. Századból való, de nem kizárt, hogy a 14. – 15. Században épült (amint azt az egyik küszöbkövén talált 1312-es dátum igazolná). Tornya 1824-ben épült, úrasztali edényei a 17. Századból valóak, két haranggal és orgonával rendelkezik. Régi kazettás mennyezetét egy földrengés pusztította el.

Mára már egy új külsővel rendelkezik, a komollói tiszteletesnek köszönhetően, új tetőt kapott, és a belső teret is felújították.

15. ábra: Komolló-i templom madártávlatból (Forrás: Dombora Tamás)

Szacsva református műemléktemploma fontos turisztikai érték. Egy régi kápolna helyén épült a XVII – XVIII században, harangtornyát 1824-ben építették melléje. Legnagyobb értékét az 1791-ben készült kazettás mennyezete jelenti – a négyosztatú, olasz koszorúval keretezett kazettákat népi jellegű virágornamentika borítja.

Ugyanúgy értékes az itt fellelt Szent László legendát megörökítő falfestmény, freskó, mely az eddig felfedezett ugyanilyen jellegű és témájú alkotások közül a legkeletibb.

Szacsvának egy régi templomára utal az a tény, hogy Egerpatak és Magyarós anyaegyháza volt régebb, ugyanúgy bizonyíték erre a feltevésre egy Szacsváról Eresztevényre került XV századi jegyeket magán viselő harang.

Kúriák

Az Antos udvarház 1825-ben épült, háromkaréjos, barokk oromfalas, boltíves tornáccal rendelkezik.

Néhány évvel ezelőtt az épület lelakott, siralmas állapotban volt. A pályázati lehetőséget kihasználva a kúria új rendeltetést kapva a községközpont egyik látványossága is lett. Falai között a helybeli kisiskolás gyermekek délutáni oktatása zajlik, mai napig „After School”-ként szolgál.

A felújított Antos-kúria, nem csak a délutáni oktatásba részesülni kívánó diákoknak ad otthont, hanem mindazok számára is akik valamilyen kisebb összejövetelt (eljegyzés, nőnap vacsora) szeretnének megtartani. Továbbá itt kínálják meg a Nemzetközi Fúvóstaálkozóra érkező és szereplő zenekarokat ebéddel egy jó baráti társalgás mellett.

Tehát elmondhatjuk, hogy ez a megmozdulás, hogy felújítódott az Antos-kúria nem csak a szülők életét könnyítette meg a délutáni oktatás révén, hanem a község életét is megváltoztatta, és emellett még a hely szépségét is javította.

16. ábra: Felújított Antos-kúria – After School (Forrás: kastelyerdelyben.ro)

A vele szembe levő kisebb Antos kúriát is sikerült felújítani, ami jelenleg a községben működő orvosi rendelőnek ad otthont. Itt a betegek megújult, tiszta, környezetbe érkeznek, hogy a család orvos megvizsgálhassa őket. A közeli fafeldolgozó cég segítségével sikerült a berendezéseket is kicserélni, újjakat vásárolni, tehát nem csak szép és tiszta környezetbe érkeznek a betegek, hanem egy jól felszerelt orvosi rendelőbe is.

Tehát a két Antos-kúria felújítása a település környezeti fejlődéséhez is hozzájárult hiszen az épületek esztétikai szempontból is bele illenek a település környezetébe.

17. ábra: Antos-kúria – Család orvosi rendelő (Forrás: kastelyerdelyben.ro)

Rétyi tó

Az antropikus eredetű attrakciók csoportjához tartozik a Feketeügy balpartján, Bita és Réty közti szakaszon, a Veresmart mellett létrehozott Rétyi tó. 1974-ben készült, sporthorgászati és üdülési célokból. A 23 hektár területű, 350000 m³ vizet tároló mesterséges tó két részből tevődik össze, melyek közt egy keskeny árok teremt kapcsolatot. Keleti, és egyben kisebbik része a Halász-vadász egyesület tulajdonát képezi, és csakis sporthorgászati célokra használható. Nyugati és egyben nagyobb része a halász – vadász egyesület és a községi tanács közös tulajdonát képezi, nyugati partja strandként működik.

18. ábra: Rétyi-tó (Forrás: www.3szek.ro)

A Szacsva – patakából és a feketeügy vizéből egykoron feltöltött tó állandó vízszintjét egy, a Feketeüggyel kapcsolatot teremtő zsiliprendszer tartotta fent. Ez a zsiliprendszer manapság nem működik, ennek hatásai észlelhetők a tó vizén. Az iszap általi feltöltődés óriási méreteket öltött, csakúgy a növényzet térhódítása. A nyári szezonban, főképp hétvégéken több százan látogatják a tó partját, melynek partjára 1980-ban felépült a Tavirózsa fogadó.

2.8.3. Kulturális létesítmények

Réty hírnevét nemcsak a Rétyi Nyírnek és a tónak köszönheti, hiszen Réty egy fontos kulturális központ, a fúvószenekar fővárosának is nevezhető. És mindez a Közép – Kelet Európa szerte **híres rétyi Kováts András fúvósegyesületnek** köszönhető.

A zenekart 1935 – ben alapította Kováts András, rétyi református lelkész, és vezette azt 1938-ig (halálának időpontjáig).

A fúvószenekar 1979-ben született újjá Kelemen Antal történelemtanár, iskolaigazgató szervező és irányító kezei alatt, küzdelmes 30 évtizedet szentelt a zenekar újjáépítésére és híressé tételére az életéből, számos gyereket nevelt bele a zenei életbe és tanította meg őket hangszereken játszani. Rendíthetetlen irányítója és vezetője volt a zenekarnak egészen 2011-ben bekövetkezett haláláig. Egész életét annak szentelte, hogy Rétyet a fúvószenekar fellegvárává varázsolja.

19. ábra: Kelemen Antal iskolaigazgató és karmeste látható (Forrás: saját fotó)

20. ábra: Kelemen Antal tanár úr mellszobra a zeneterem udvarán (Forrás: kozterkep/mapublic)

A tanár úr halála után az egyik tanítványa vette át a zenekar vezetését: Maksai József zenetanár.

A zenekar tagjainak száma mára már meghaladja az 80-at, tagjai rétyiek, komollóiak, bitaiak, de vannak sepsiszentgyörgyi tagjai is.

A fúvószenekar rendszeres meghívottja, szereplője minden, a vidéken történő rendezvénynek, így – emlékműavatások, megemlékezések, város- és falunapok, sportrendezvények. Rendszeresek a külföldi turnék is, főképp Magyarországon, de játszottak már Ausztriában, Szlovákiában, Szerbiában, Szlovéniában.

Állandó fellépésnek számítanak a karácsonyi, az újévi, a Március 15-i és a Szentgyörgy – napi, Székely vágta és Magyar kultúra napi hangversenyek. A zenekar 1992-től tagja a Magyar Fúvószenesi Szövetségnek, 1994-től a Romániai Magyar Dalosszövetségnek.

Réty központjában épült fel 1983 és 1985 között az ország egyedüli falusi zeneterme. A „Rétyi csodának” is titulált épület egy magas szintű felszereltséggel rendelkező kulturális központ. Aukusztikusan szigetelt aulaszerű próbaterme a zenekar székhelye és mindenheti próbaterme.

A zeneterem előtt álló monumentális székelykapun ez a felirat áll: „A zene mindenkié” – és ez a Kodálytól származó mondat mottója és irányelve az itt történő kulturális mozgalomnak.

21. ábra: A zeneterem előtt álló székelykaput láthatjuk (Forrás: Saját fotó)

22. ábra: A zeneterem felújírt állapotban (Forrás: Dombora Tamás)

Ehhez a zenei mozgalomhoz tartozik az Antos János nevét viselő rétyi 1-8 osztályos iskola is. Az iskola keretén belül működő ifjúsági fúvószenekar jelenti az utánpótlást a Kovács András fúvószenekarnak, ezzel biztosítva a helybeli fúvóskultúra fennmaradását, folytonosságát.

Ugyancsak az iskola biztosít helyet a helybeli „Pro Musica Alapítvány” által szervezett nyári karmesterképzőknek és ifjúsági fúvóstáborokat, sajnos ezek a rendezvények a tanár úr halála után eltűntek, de a zenekar vezetősége azon dolgozik, hogy visszahozza a tanár úr által elindított mozgalmakat. Rendelkezik kialakított vendégszobákkal, fürdő- és mellékhelyiségekkel, az osztálytermek nyárára tábori szobákká alakulnak át, így összesen több mint 200 fő szállásolható el az iskolában, mely rendelkezik konyhával és étkezővel is.

Réty a színhelye a minden évben megrendezett nemzetközi fúvóstalálkozóknak, mely nagyszámú érdeklődőt vonz a környékre. A többnapos rendezvényre érkeznek Erdély legjobb fúvószenekarai és számos külföldi fúvószenekar is. A külföldi vendégek elszállásolása az iskolában és a falubeli családoknál történik. A rendezvény kiterjed egész Háromszékre, hiszen a külföldi vendégzenekarok szabadtéri hangversenyeket, felvonulásokat tartanak Kézdivásárhelyen és Sepsiszentgyörgyön is. A találkozó fénypontja a vasárnap sorra kerülő hangverseny, melynek színhelye a Rétyi Ifjúsági Sport és Kulturális központ, ahová ilyenkor több száz zenekedvelő sereglük össze és ünnepel egész nap.

23. ábra: Zenekar fellépése a Rétyi Sport és Kulturális központba (Forrás: Már Botond)

A zenekar, mint egy egyedi kulturális jelenség, és az általa létrejött kulturális mozgalom a vidék egyik fő kulturális attrakcióját jelenti, és nagymértékben hozzájárulhat, sőt alapja lehet a község turisztikai fejlesztéséhez, és egy jól működő turizmushoz.

R.I.S.K.E.

Réty község következő jelentős kulturális szereplője a Rétyi Ifjúsági Sport és Kulturális Egyesület (R.I.S.K.E), amely 2006-ban alakult, és nagyon fontos szerepük van Réty község kulturális és közösségi életének szervezésében.

24. ábra: Rétyi Ifjúsági Sport és Kultúrális Egyesület logója (Forrás: www.frf-ajf.ro)

Ez az egyesület szervezi meg a Rétyi Ifjúsági Napokat, amely egy nagyon fontos helyben zajló rendezvény, sokféle, több napos programkínálattal. Szintén a R.I.S.K.E. támogatja a megyei második bajnokságban szereplő rétyi labdarúgó-csapat működését, és nem utolsósorban a Rétyi After School Center működésének is támogatója.

2.9. Oktatás

Réty községben két iskola működik, amiből egy elemi (I-IV osztály) iskola, egy pedig általános (I-VIII osztály) iskolaként van számontartva: az Egerpataki Elemi iskola és a Réty-i Antos János Általános Iskola.

Sajnálatos módon a Komollói Elemi Iskolát bezárták, mivel a településen nem volt elegendő gyerek az iskola működtetéséhez és 2022 őszétől a Bitai Elemi Iskolát is megszüntették, ahogy a bitai óvodát is bezárták 2020-ban. Nem mintha nem lett volna elegendő gyerek Bita faluban ahhoz, hogy fenntartsák az iskolát, de legtöbb szülő úgy gondolta, hogy elviszi gyerekeit a sepsiszentgyörgyi óvodákba és iskolákba. Ezért nem maradt annyi gyerek, hogy fenntudjanak tartani egy egész osztályt.

2018-ban bezárták a szacsvai óvodát és elemi iskolát is, így azt ott élő gyerekeket Egerpatakra viszik óvodába és iskolába, 2020-óta a bitai óvodások is Egerpatakra járnak óvodába, míg az iskolásokat iskolabusz segítségével juttatják el a rétyi általános iskolába.

A rétyi általános iskola így már kilenc önálló osztállyal és két óvodai csoporttal működik, míg az egerpataki iskolában harmicheten tanulnak két összevont osztályban és húsz óvodás kisgyerekek egy óvodai csoportot tudnak működtetni (Forrás: www.3szek.ro).

A helyi oktatást kiegészíti a két iskola utáni központ, az After School Rétyen és Egerpatakon. A rétyi intézményben 45 gyermeket tartanak nyilván, ez az infrastruktúra a rétyi önkormányzat integrált projektje révén valósult meg a PNDR 2014-2020-as időszakra vonatkozó 322. intézkedése keretében. Az intézményben a gyermekekkel 3 személy foglalkozik, 2 pedagógus és egy asszisztens. Az délutáni iskola működése a helyi közigazgatástól és a HS Timber Group cégtől kapott pénzeszközökből valósul meg (Forrás: Strategia de dezvoltarea Reci).

Az egerpataki iskola utáni központot a helyi közigazgatás, a LAM Alapítvány és a Diakonia Keresztény Alapítvány támogatja, és 26 gyermeket tartanak itt nyilván, akikről két pedagógus gondoskodik. Ezekben az intézményekben a gyerekek étkezést kapnak, az tanulnak, házi feladatot készítenek, és különböző oktatási és szórakoztató tevékenységeken vesznek részt (Forrás: Strategia de dezvoltarea Reci).

A kötelező tananyagon kívül az iskolák és az óvodák számos tanórán kívüli tevékenységet is folytatnak, amelyek különösen hasznosak a helyi oktatási rendszerben tanuló gyermekek számára. Ezek a tevékenységek közé tartoznak a környezet- és természetismereti-, kulturális- és sporttevékenységek (Forrás: Strategia de dezvoltarea Reci).

A helyi oktatási intézmények jövőbeli tervei között szerepel a rétyi iskola udvarának járdaépítése, a földszint rehabilitációja, a nyári tábor rehabilitációja, a fűtési rendszer cseréje, az iskola új bútorokkal való felszerelése, valamint informatikai eszközök és berendezések beszerzése. Mindezek szerepelnek majd a fejlesztési dokumentum stratégiai részében, és meg fogják határozni azokat a finanszírozási forrásokat, amelyekből a szükséges beruházásokat meg lehet valósítani (Forrás: Strategia de dezvoltarea Reci).

2.10. Egészségügy és ellátás

Réty egészségügyi infrastruktúrája egy általános orvosi rendelőből, két gyógyszerertárból és egy fogorvosi rendelőből áll, és folyamatban van egy állatorvosi rendelő megnyitása.

Az orvosi rendelő épületét a helyi közigazgatás bocsátja a háziorvos rendelkezésére, a fenntartási költségek a család orvost terhelik.

A községben nincs sürgősségi központ, de vészhelyzetek esetén a háziorvos segít azok kezelésében.

A községben csak egy orvos dolgozik két ápolóval. A községben a Diakonia Keresztény Alapítványon keresztül működik házi gondozási rendszer, amellyel a közigazgatásnak szerződéses kapcsolata van, így mintegy 60 személy részesül házi gondozási szolgáltatásokban (Forrás: Strategia de dezvoltarea Reci).

2.11. Réty községben megvalósult vidékfejlesztési pályázatok és célok

Érdemes megemlíteni, hogy új polgármester került a község élére a 2016-os választások alkalmával. 2013-2022 között három pályázatot valósított meg a helyi önkormányzat. Az első kivételével a többi már az új polgármester közbenjárásával valósult meg. A következőkben ismerkedjünk meg a kivitelezett pályázatokkal.

5. Táblázat: Réty községben megvalósított pályázatok

Sorszám	Település	Beruházási pályázat megnevezése	Projekt megnevezése	Projekt értéke (RON)		Befejezés dátuma
				Pályázati rész	Önrész	
1.	Réty, Bitá	FEADER	Réty község integrált fejlesztése: - az ivóvíz- és szennyvízrendszer létrehozásával Bitán, - a fő utcák modernizálásával Rétyen, - az Antos-kúria felújítása, - iskola utáni oktatás létrehozása	10.593.000	250.000	2013
2.	Bitá, Szacsva	PNDL	A helyi utak modernizálás	12.753.600	511.455	2022 (80%)
3.	Réty, Bitá, Egerpatak	AFM	Az utcai világításának részleges modernizálása	492.668,62	101.179,18	2022 (100%)

(Forrás: Réty Község Önkormányzatának adatai alapján készített táblázat)

Az első projektet a FEADER, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap finanszírozta 10.600.000 lejjel. A helyi tanács önrésze 250.000 lej volt. Ez a projekt 2013-ban fejeződött be, amikor Rétyen és Bitán bevezették az ivóvíz- és csatornarendszert,

valamint ezt követően aszfaltburkolatot helyeztek el a főutcákon. Ennek eredményeként a község bővült 15,2 km vízhálózattal, 12,3 km szennyvízhálózattal, 19 km aszfaltozott úttal és egy felújított épülettel. Hatására 793 háztartás csatlakozott a vízhálózatra és 626 háztartás pedig a szennyvízhálózatra. Ez a projekt magába foglalta az Antos-kúria felújítását, ahol létrehozták az iskola utáni oktatási központot, az After Schoolt. Eredményeként 1 felújított épület gazdagította Réty községet, amely jelenleg 45 elemi iskolás diák számára nyújt iskola utáni oktatást és meleg ebédet.

A második projekt megvalósítását a PNDL, Nemzeti Helyi Fejlesztési Programhoz benyújtott és elnyert pályázati támogatásból sikerült megvalósítani. Az elnyert összeg több mint 12.500.000 lej értékű volt, valamint 511.455 lej önrészt fizetett ki a helyi polgármesteri hivatal. A program célja Bita és Szacsva utcáinak modernizálása volt. A projekt befejezési dátuma 2022 végére volt kiírva, azonban erre az időpontra a projekt csak 80%-ban készült el, valósult meg. Az Egerpatakot Szacsvával összekötő 25-ös községi út hossza 4 km hosszúságú, ezt sikerült a támogatás összegéből felújítani, aminek hatása, hogy az amúgy is félreeső falu megközelíthetősége megkönnyebbült, ezzel felgyorsítva a közlekedést. A bitai felújított út hossza 1,2 km hosszúságú, ebbe beletartozik a falu bejáratánál levő fahíd teljes felújítása is. Ennel köszönhetően megépült az új híd Bitán, így a rajta való közlekedés biztonságos átkelést eredményez még a mezőgazdasági gépekkel való átkeléshez is. A híd már készen van, azonban még nincs kapott aszfaltburkolatot. Ezen pályázat hatására a lakosok és mindkét falut meglátogató személyek jó minőségű és biztonságos utakon közlekedhetnek.

A harmadik projekt az AFM, Környezetvédelmi alaphoz lett benyújtva, ami az utcai közvilágítás modernizálását finanszírozza 492.668,62 lejjel. Az elnyert összeg mellett még az önkormányzat még további 100.000 lejjel járult hozzá az utcai világítás modernizálásához. Ennek a pályázatnak a befejezése 2022 végére volt kiírva és 100%-ban meg is valósult a kiírt határidőre. A stratégia félidős felülvizsgálatának időpontjában a közvilágítási hálózat részleges korszerűsítése, felújítása már megtörtént, és a teljes korszerűsítésre pályázat lett benyújtva, amire azért volt szükség, mert a jelenlegi közvilágítási hálózat kabantartása jelentőse összeget igényel a helyi költségvetésből. A karbantartási és fogyasztási költségek csökkentése érdekében szükséges a közvilágítási rendszer további korszerűsítése. Ennek keretén belül Rétyen, Komollón, Egerpatakon teljesen, Bitán pedig részleges felújításra kerül a közvilágítás. A régi, leszerelt lámpatesteket Szacsvára és Bitára helyezik át, lecserélve az ottani nem megfelelő

állapotban lévő lámpákat. Az újonnan felszerelt lámpák energiatakarékosak, használatba helyezésükkel csökken a közvilágítás költsége.

2.12. Pályázatok 2023-2028 között

Nem lehetetlen, de nehéz feladat egy település számára, hogy önerőből megfelelően fejlődni tudjon, ezért érdemes igénybe venni és kihasználni az aktuális finanszírozási lehetőségeket és pénzt lehívni a fejlesztési célkitűzések megvalósítására

Jelenleg 11 pályázati lehetőség van, amit érdemes lenne kihasználni, ezeket a 6. Táblázatba láthatjuk.

6. Táblázat: Jövőbeli pályázatok ismertetése

Sorszám	Település	Beruházási pályázat megnevezése	Projekt megnevezése	Projekt értéke (RON)		Befejezés dátuma
				Pályázati rész	Önrész	
1.	Egerpatak, Réty	Anghel Saligny Nemzeti befektetési program	Vízellátó berendezések Szacsva és Egerpatak falvakban	12.355.088,60	1.511.862,93	2028
2.	Réty	Anghel Saligny Nemzeti befektetési program	Utcák fejlesztése Réty községben	16.799.165,14	495.016,20	2028
3.	Réty	Anghel Saligny Nemzeti befektetési program	Ivóvízellátó és csatornarendszer bővítése, ivóvízkezelő és -tároló rendszer korszerűsítése Réty községben	7.493.209,11	461.824,46	2028
4.	Réty	PNRR C5 OPERAȚIUNE A A3.1 - Többcsaládos lakóépületek mérsékelt energetikai felújítása, európai alapok	Az energiahatékonyság növelése Réty község 1 és 2 számú lakótömbjeiben.	324.156 Euro 1.595.722,74 RON	50000 RON	2026

Sorszám	Település	Beruházási pályázat megnevezése	Projekt megnevezése	Projekt értéke (RON)		Befejezés dátuma
5.	Réty	PNRR C10 Investiția I.4 - Területrendezés i és tervezési dokumentumok fejlesztése/frissí tése GIS- formátumban tervezés, európai alapok	Réty község általános településrendezé si tervének és helyi településrendezé si szabályzatának kidolgozása.	107.100 Euro 527.221,71 RON	0.00	2026
6.		PNRR C5 OPERATIUNE A B1 - Középületek integrált felújítása, európai alapok	Szacsvai Kulturális Központ rehabilitációja	239.380,40 Euro 1.178.397, 89 RON	0.00	2026
7.	Egerpatak	PNRR C10 Investiția I.3	Egerpataki iskola rehabilitációja	211.010,80 Euro 1.038.742, 86 RON	0.00	2026
8.	Egerpatak	PNRR C10 Investiția I.3	Egerpataki Kultúrotthon rehabilitációja	119.904,40 Euro 590.253,38 RON	0.00	2026
9.	Egerpatak	PNRR C10 Investiția I.3	A volt helyi tanács épületének korszerűsítése	66.556,70 Euro 327.638,65 RON	50000 Euro 248.860 Ron	2026
10.	Réty	PNRR C10 Investiția I.3	A volt komollói iskola épületének a korszerűsítése / modernizálása	200.015,20 Euro 984.614,82 RON	0.00	2026
11.	Réty	PNRR C10 Investiția I.3	A rétyi Radák Kata óvoda modernizálása	140.848,40 Euro 693.354,42 RON	0.00	2026

(Forrás: Réty Község Önkormányzatának adatai alapján készített táblázat)

A Dombora Lehel-Lajos polgármester elmondása szerint 7 darab pályázat nyert amit az Országos Helyreállítási Terv (PNRR) támogatna. Ezek nem mások mint a:

- ✓ Helyreállítási munkálatok az egerpataki kultúrotthonban
- ✓ Helyreállítási munkálatok az egerpataki iskolában

- ✓ A volt helyi tanács épületének a korszerűsítése/modernizálása - Egerpatak
- ✓ Helyreállítási munkálatok a Radák Kata Óvodában – Réty
- ✓ A volt komollói iskola épületének a korszerűsítése/modernizálása
- ✓ Az 1. és 2. számú tömbházlakások energetikailag hatékonyabbá tétele - Réty
- ✓ Réty község Általános Településrendezési Tervének és Réty község Helyi Településrendezési Szabályzatának kidolgozása

Ezekre a pályázatokra a finanszírozási összérték mintegy 5.791.290,21 lej. A beruházások befejezésének határideje 2025 január illetve decemberi hónapok.

2027-re Réty vonzó, rendezett és fejlett infrastruktúrájú településsé válik, amely jól illeszkedik a természeti környezetbe, és amely fenntartható módon használja fel természeti erőforrásait. Az idegenforgalom és a szabadidős tevékenységek, a helyi mezőgazdasági tevékenységek révén, valamint a befektetők vonzása terén elfoglalt kedvező helyzetének kihasználásával ez a település életkörülményeket és magas életszínvonalat biztosíthat a helyi lakosság számára. A község vonzerejét a színes társadalmi-kulturális élet, de a magas szintű kohézió és a közösségi szerepvállalás is alátámasztja. A község az ország turisztikai térképén az aktív és zöld turizmus kedvelt célpontjaként jelenik meg.

2.13. Közigazgatási szektor Réty községben

A közigazgatási szektor vagy más néven kormányzati szféra elsődleges célja a kollektív igények kielégítése. Ide tartoznak a végrehajtó, igazságszolgáltató és törvényhozó intézmények. Réty közigazgatásának kialakulását érdemes megvizsgálni egy kisebb történelmi kitekintéssel. Régmúlt századokkal ezelőtt, minden székely falunak külön törvénye volt, amelyeket a falugyűlésen fogadtak el, és ezeket a törvényeket az előljárók érvényesítették. Falugyűlést általában évente egyszer tartottak, ahol megválasztották a községi vezetőket. 1920 után a hatalmat a jegyző és a bíró gyakorolta. 1952- től létrehozzák a Néptanácsot, a bíró helyére a városi munkás elnököt, a jegyző helyére a munkás titkárt helyezik. 1989 végével lezárult egy korszak, a szocializmus korszaka. A következő korszak a Ceaușescu-rendszer bukásával kezdődött. Megalakult Rétyen is a Nemzetmentési Front, majd a polgármesteri hivatal, amely napjainkban is működik. Ugyanakkor Románia Európai Unió csatlakozásával kisebb-nagyobb változtatások mentek végbe a községi közigazgatási intézményeknél is.

Réty községhez négy település tartozik ezek: Réty, Egerpatak, Bita és Szacsva. Ezen települések képviselői helyet kapnak a helyi tanácsban, amely 11 tanácsosból áll, összetétele az utolsó választások alapján 10 RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) képviselő és 1 MPP (Magyar Polgári Párt) képviselő. A polgármesteri hivatalnál összesen 21 alkalmazott dolgozik, akik a különböző osztályokért és munkákért felelnek. Polgármesterünk a második mandátumát tölti mint a község vezetője, neki segítségére van egy alpolgármester, valamint egy tanácsadó is, aki közvetlenül a polgármester alá tartozik.

Osztályok a polgármesteri hivatalnál:

- ✓ Anyakönyvi osztály
- ✓ Adó és illeték osztály
- ✓ Pénzügyi, számviteli osztály
- ✓ Családjogi osztály
- ✓ Szociális munkás osztály
- ✓ Közönségkapcsolatok
- ✓ Beszerzési osztály
- ✓ Mezőgazdasági osztály

Minden alkalmazottnak megvan a saját munkaköri leírása és azt kell elvégezze. Ugyanakkor csak a részlegért felelős személynek tartozik felősséggel és csak az ő utasítására cselekedhet. Létezik belső szabályzat amelyet minden hivatali és egyéni szerződéssel rendelkező alkalmazott köteles betartani. Ezen szabályzat elfogadását aláírással köteles bizonyítani.

2.13.1. A polgármesteri hivatal támogatásai

Réty község polgármesteri hivatala évről évre támogatja a civil szervezeteket és azok működését. A jól működő kapcsolat egyik alap pillére az egymás segítése és támogatása. Míg a polgármesteri hivatal leginkább anyagilag támogatja a szervezeteket, addig a szervezetek a közösségért tett munkájukkal viszonozzák a segítséget. Az alábbi táblázatban ennek a támogatásnak az összegei láthatóak éves kimutatásban.

7. Táblázat: Támogatások a szervezeteknek

Polgármesteri hivatal támogatásai		
Év	RISKE	Kováts András Ifjúsági Fúvószenekar
2012	5.000 lej	6.000 lej
2013	5.500 lej	6.000 lej
2014	0 lej	0 lej
2015	55.887 lej	14.000 lej
2016	67.028 lej	19.347 lej
2017	46.385 lej	24.854 lej
2018	40.255 lej	29.650 lej
2019	51.124 lej	34.754 lej
2020	29.680 lej	35.125 lej
2021	35.250 lej	37.456 lej

(Forrás: Rétyi község polgármesteri hivatalának adatbázisa)

A táblázatból jól beazonosíthatóak azok az évek ebből a tíz éves periódusból, mikor a Rétyi Ifjúsági Sport és Kultúráli Egyesület (R.I.S.K.E.) még nem működtette a délutáni oktatást így a támogatások összege is jóval kevesebb volt. Valamint a zenekar részére is kevesebb támogatás érkezett a 2012-2014-es években. Aztán a támogatások összege megnőtt 2015-ös évtől kezdődően, ez annak köszönhető, hogy a község vezetősége nagyobb figyelmet szentel a nonprofit szervezeteknek és ezáltal a közös munka magasabb szinten tud működni.

3. Saját kutatás

A kutatásom célja Réty település fejlesztési lehetőségeinek a vizsgálata. E vizsgálat során arra szeretnék választ kapni, hogy a településen élők mennyire elégedettek az utóbbi 5-10 évben megvalósított fejlesztésekkel illetve milyen fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy az ott élők szívesen éljenek a településen, ne költözzenek el onnan.

A felmérésem elején meg kérdeztem a válaszadókat, hogy mióta élnek a településen és ha nem élnek ott akkor mióta ismerik a települést.

Kutatásom során meg szerettem volna még tudni, hogy az emberek miért szeretnek a településen élni, illetve, hogyha nem szeretnek ott élni akkor mit változtatnának a településen, hogy szívesen éljenek ott.

Fontosnak találtam arra is rákérdezni, hogy gondoltak-e már arra, hogy elköltöznének a településről és ha igen akkor mely településre költöznének el.

Felmérésem során arra is rákérdeztem, hogy a településen élők illetve a települést ismerők elégedettek-e az utóbbi 5-10 évben megvalósított fejlesztésekkel.

Ugyancsak rá kérdeztem, hogy mennyire tartják megfelelőnek az úthálózat állapotát a településen.

Lényegesnek találtam arra is választ keresni, hogy milyen a lakosság számára hasznos létesítmények hiányoznak a településről.

Megvizsgáltam a következő kérdésben, hogy milyen a település munkahelykínálata, illetve, hogy a településen található vállalkozások elegendő munkahelyet teremtenek-e.

Kutatásomban kíváncsi voltam arra is, hogy mely szektor fejlesztésére lenne a leginkább szükség és, hogy megfelelőnek tartják-e a tömegközlekedést Réty község és a legközelebbi város Sepsiszentgyörgy közötti útvonalon.

A kérdővemben felmértem, hogy mennyire elégedettek a következő kijelentéssel: "A turizmus hozzájárul a település gazdasági növekedéséhez".

Jelentősnek találtam arra a kérdésre is választ keresni, hogy véleményük szerint Réty település Sepsiszentgyörgy városához való közelsége előnyt jelent-e azokhoz a településekhez viszonyítva amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében.

Nélkülözhetetlen kérdésnek találtam azt is, hogy megkérdezzem őket, hogy véleményük szerint a településen az utóbbi 5 évben megvalósított fejlesztések hogyan változtatták meg az ott élők életét.

Kérdőívem további részében hat állítást fogalmaztam meg, és megkértem a kérdőívemet kitöltőket, hogy értékeljék, hogy mennyire értenek velük egyet. Ezek az állítások a következők voltak:

“A településen található panzió elegendő a turizmus fellendítéséhez”.

“A település fejlődőképes”.

“A településen minden olyan lehetőség adott, ami egy kisgyermekes család számára fontos lehet”.

“Sepsiszentgyörgyhöz való közelség révén a településnek több lehetősége van azokhoz a településekhez képest amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében”.

“A településen élők hagyományörzők, hagyományaikat ápolják”.

“A település turizmusának a fellendítése hozzájárul a településen élők életszínvonalának a növeléséhez”.

Kérdőívem utolsó kérdésében meg kértem kérdőívem kitöltőit, hogy néhány mondatban osszák meg javaslataikat, észrevételeiket.

A meghatározott kutatási célok és kutatási kérdések mentén kutatásom vizsgálatához a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

H1: Feltételezem, hogy Réty településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel, eredményekkel elégedett a helyi lakosság.

H2: Feltételezem, hogy a településen létrejött fejlesztések hatására csökkent a településen élők elvándorlásának a száma.

H3: Feltételezem, hogy a település turizmusának a fellendítése hozzájárul a településen élők életszínvonalának a növeléséhez.

3.1. Kutatás módszertana

Kutatásom során kérdőíves felmérést végeztem a településen élők illetve a települést ismerők körében.

Kutatásom során primer és szekunder kutatást valósítottam meg. A primer kutatás során interjút készítettem a község polgármesterével, Dombora Lehel Lajossal, illetve kérdőíves felmérést végeztem a településen élők illetve a települést ismerők körében.

A szekunder kutatás elvégzése során pedig dokumentumokat és jogszabályokat elemeztem.

Primer kutatás során első kézből történő információ elemzése történik amelynek két típusát lehet megkülönböztetni, ezek a kvalitatív és a kvantitatív típusú formák. Ebbe a csoportba lehet sorolni a kísérletet, a megfigyelést, a kérdőíves felmérést, illetve az interjút. A szekunder kutatás során az elemezni kívánt adatok más forrásból származnak és legfőképpen nem kutatási céllal rögzítődnek (Boncz, 2015).

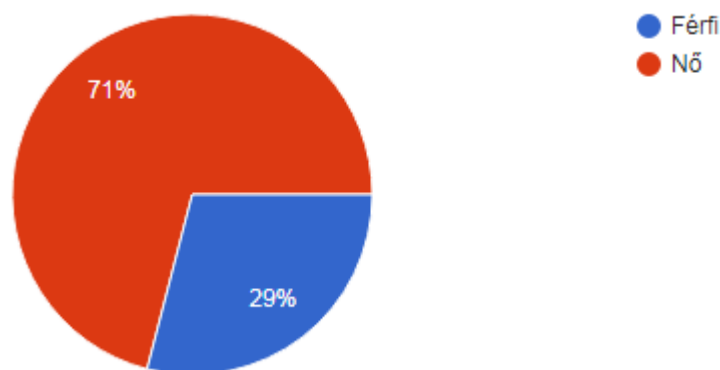
Kérdőíves felmérésben nyílt és zárt kérdéseket fogalmaztam meg, 17 darab zárt kérdést és 3 db. nyílt kérdésre kerestem a választ.

A nyílt kérdések során a válaszok nincsenek korlátozva, a kérdőívet kitöltők szabadon, a saját szavaikkal válaszolhatnak rá. Zárt kérdések olyan kérdések amelyeknél a kérdőívet kitöltő személyek a felmérést végző által megadott válaszlehetőségek közül választhatnak (Lengyelné, 2014).

A kérdőíves felmérésemet 124 személy töltötte ki, mind a 124 személy online formába töltötte ki a kérdőívet.

A kérdőíves felmérésem elején személyes kérdéseket tettem fel amely vizsgálata során a következő eredményeket kaptam:

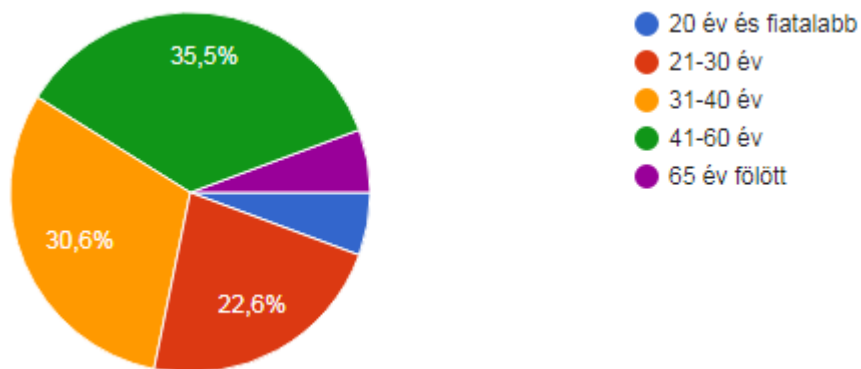
A nemi megoszlás vizsgálata során a mintaelemszám 124 volt. A 25. ábrán látható, hogy 71%-ban nők, 29%-ban férfiak töltötték ki a kérdőívet.

25. ábra: Nemi eloszlás bemutatása

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

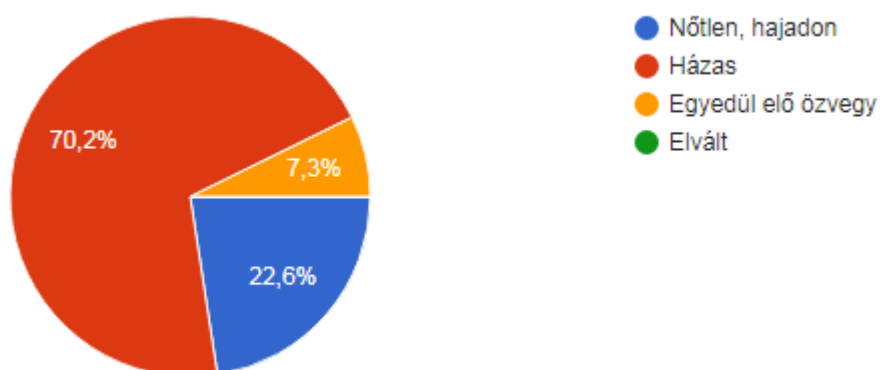
A következő - 26. ábra - az életkorra vonatkozik, a 124 személyből mindenki adott választ erre a kérdésre. Erre a kérdésre a válaszadók 35,5%-a 41-60 év közötti életkorú személy, 30,6%-uk 31-40 év közötti életkorúak, 22,6%-a a válaszadóknak pedig 21-30 év közötti életkorúkat betöltő személyek voltak, de kitöltötték a kérdőívet a 20 éves és annál fiatalabb személyek, de még a 65 vagy annál idősebb személyek is.

26. ábra: Életkor szerinti megoszlás bemutatása

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

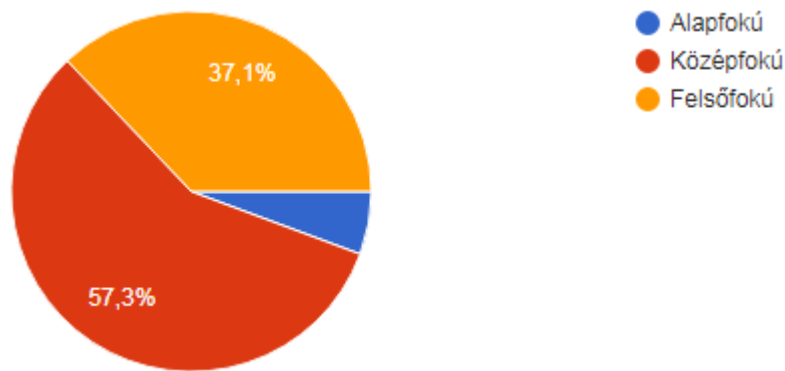
A 27. ábra a 3. kérdésre adott válaszokat összesíti, ami a családi állapotot mutatja meg a 124 válaszadóból. A válaszadók nagy többsége 70,2%-uk házas volt, 22,6%-uk nőtlen vagy hajadon és 7,3%-uk egyedül élő özvegy, elvált személyek 0%-ban voltak jelen a kérdőívem kitöltésénél.

27. ábra: Családi állapot bemutatása

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

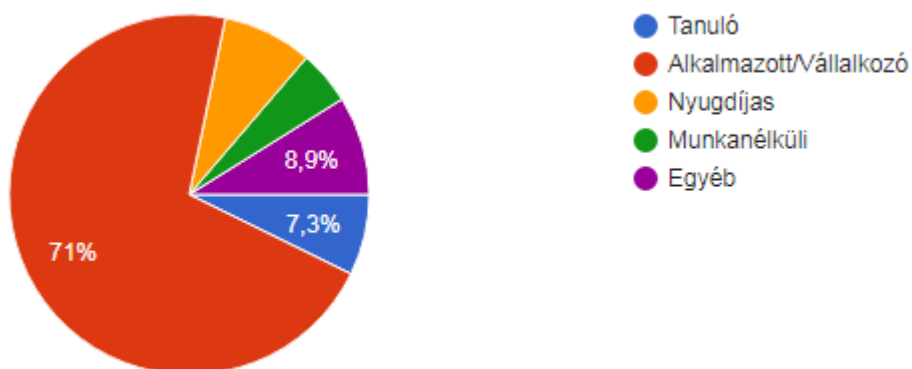
A 4. kérdés a legmagasabb iskolai végzettséget vizsgálta a kitöltő személyek körében. A 124 válaszadó 57,3%-a középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, 37,1%-a felsőfokú végzettséggel, míg 5,6%-a a kérdőívem kitöltői közül alacsony fokú végzettséggel rendelkezik.

28. ábra: Végzettség szerinti megoszlás

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A foglalkozás tekintetében a 29. ábrán láthatjuk, hogy a válaszadók többsége, 71%-a alkalmazott, vállalkozó volt a 124 válaszadó közül, 7,3%-a tanuló volt, 8,9%-a egyéb munkakörbe dolgozik, de voltak a válaszadók közül olyanok akik nyugdíjasok voltak vagy éppenséggel munkanélüliek.

29. ábra: Foglalkozás szerinti megoszlás vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

3.2. Eredmények

A következő eredményeket kaptam a kérdőíves felmérésemből:

A 6. kérdéssemmel arra kerestem választ, hogy a válaszadók „Mióta élnek a településen?” vagy éppenséggel „Mióta ismerik a települést?” Megkértem a válaszadókat, hogy csak olyan személyek töltsék ki a kérdőívemet, akik ismerik vagy itt élnek a településen, azért hogy minél realisabb következtetést tudjak levonni a válaszok alapján. A 30. ábra szemlélteti a fentebb említett kérdésekre kapott válaszokat. A kapott válaszok

alapján a 124 személy 63,7%-a születése óta ott él Réty községben, 23,4%-a a kitöltő személyeknek több, mint 5 éve költözött oda, de olyanok is kitöltötték a kérdőívet, akik nem itt (Réty községben) élnek, de 5 évnél régebben ismerik a települést. Viszont nem voltak a kitöltő személyek között olyanok akik nem itt élnek, de 5 évnél kevesebb ideje ismerik a települést (0%).

30. ábra: A település ismeretének szemléltetése

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

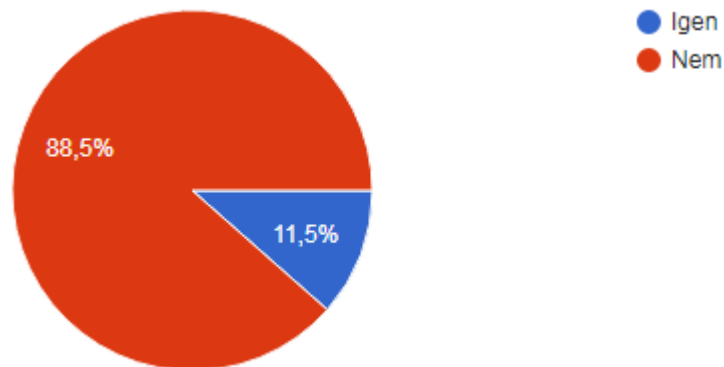
A kérdőívem következő kérdésében kíváncsi voltam arra, hogy a községben élők miért szeretnek ott élni. A teljes vizsgálat megtalálható a mellékletben, a mintaelemszám 86 volt. A válaszokból 3 csoportot tudnék kialakítani. Az első ilyen csoport (45%), ahol a válaszadók többsége azért szeret a településen élni, mert ott születtek, ott vannak a gyökerei, családtagjai, ott alapítottak családot. Néhány válasz erre vonatkozóan: „Mert itt születtem”, „Szülőfalum, ezáltal sok minden köt a településhez, barátok, rokonok és a család, ezért szeretek itt élni”, „Szép, itt van a családom, ez az otthonom”.

A következő válaszcsoport amit többen is megemlítettek (a válaszadók 28 %-a), a tiszta, csendes, szép, természetes környezet, távol a város zajától. Ilyen válaszok voltak például, hogy: „Jó levegő”, „Csendes, szép”, „Legszebb település a környéken”, „Nyugodt környezet”.

A harmadik válaszcsoport, amit még megemlítettek a válaszadók, közel azonos százalékban, mint a kettes csoport, hogy fejlődőképes település (27%). Erre is adok néhány példát: „Szeretem, mert csendes, fejlett infrastruktúrájú falucska, közel a városhoz”, „Mert egy fejlődő település”.

A 8-dik kérdésben lényegesnek találtam megkérdezni a községben élőket, hogy gondoltak-e már arra, hogy elköltöznének a településről, ha igen a 9-dik kérdés alá

kifejthették, hogy miért is költöznének el és hova? A 31. ábra bemutatja, hogy a 113 válaszadónak 88,5%-a nem gondolt arra, hogy elköltözzön a településről, viszont 11,5%-a gondolt rá, hogy eltávolodna a községtől.

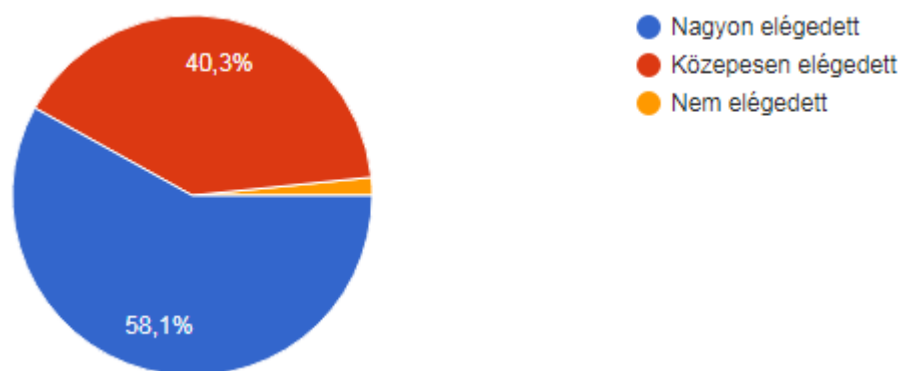
31. ábra: Elköltözés vizsgálata a településről

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A kilencedik kérdésre 31 személy adott választ, miszerint mi volna az az ösztönzés, amiért elhagyná a községet. A válaszok összesítéséből kiderül, hogy sokan még inkább meg akarták erősíteni a nyolcas kérdésbe adott „nem”-válaszukat, és döntő többsége a válaszadóknak ide is leírta, hogy nem hagyná el a községet, erre néhány példa: „Nem költöznék el”, „Nincs szándékomban elhagyni a falut”. Viszont akik el költöznének a községből azok többsége a munkalehetőség hiánya miatt hagyná el a falut vagy az ingázás nehézségeit szem előtt tartva költözne inkább városra, példák: „Munkahely miatt. Nehézkes az ingázás pl. a gyerekeknek”, „Városra, mert nem kéne annyit ingázni”, „A munkalehetőség miatt, könnyebb lenne munkába járni.”

A kérdőívre válaszolókat megkérdeztem, hogy elégedettek-e a településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel (10 kérdés). Az eredményeket a 32. ábra mutatja be.

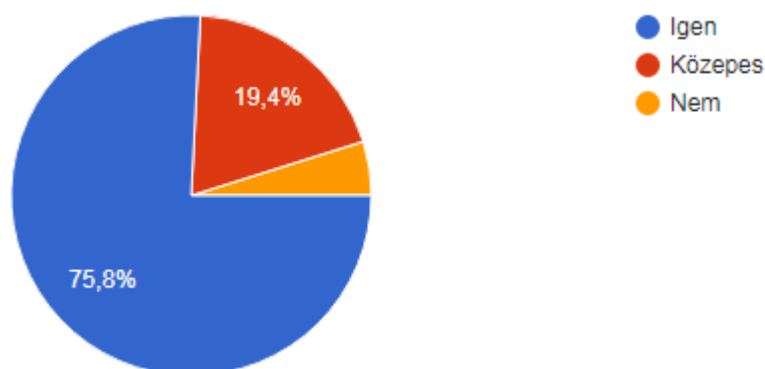
A válaszadóktól (N=124) megtudtam, hogy 58,1%-uk nagyon elégedett a utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel, 40,3%-uk közepesen elégedett de volt olyan is, hogy nem elégedett az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel (1,6%-uk a válaszadóknak).

32. ábra: Az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztések vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

Arra a kérdésre, hogy megfelelőnek tartják-e az úthálózat állapotát a kérdőívet kitöltők mindannyian válaszoltak (N=124). Ezeket az eredményeket az 33. ábra szemlélteti. Az ábrán jól látható, hogy a megkérdezettek 75,8%-a, vagyis döntő többsége megfelelőnek tartja az úthálózat állapotát, 19,4%-uk szerint közepesen megfelelő, 4,8%-uk szerint pedig nem megfelelő az úthálózat a községben, itt gondolok a még le nem aszfaltozott utcákra.

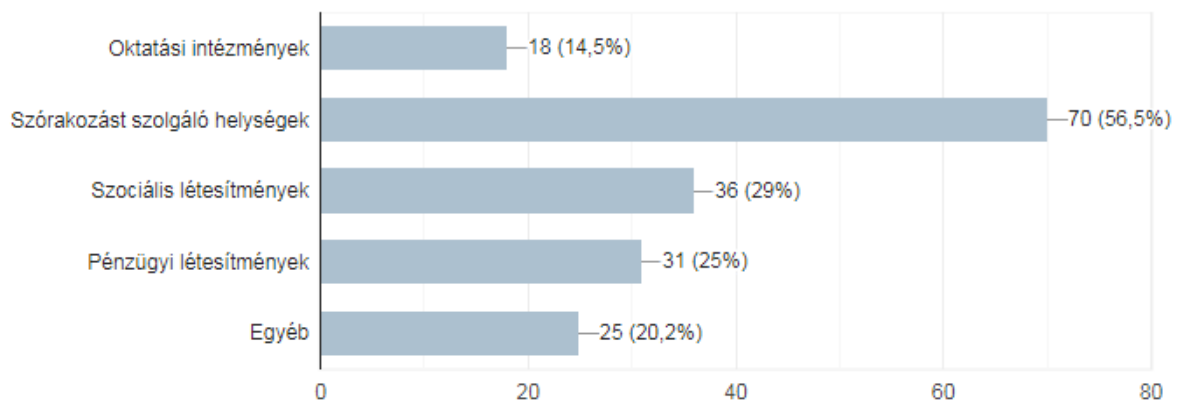

33. ábra: A település úthálózatának elemzése

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A 12-dik kérdésembe, fontosnak tartottam megkérdezni, hogy a lakosság számára, milyen hasznos létesítmények hiányoznak a településről. Erre a kérdésemre minden kérdőívet kitöltő személy válasz adott, amit a 34. ábrán fogunk látni. A válaszadók 56,5%-a a szórakórást szolgáló helységeket hiányolja a településről, 29%-uk a szociális létesítményeket, 25%-uk pénzügyi létesítményeket, 14,5%-uk oktatási intézményeket

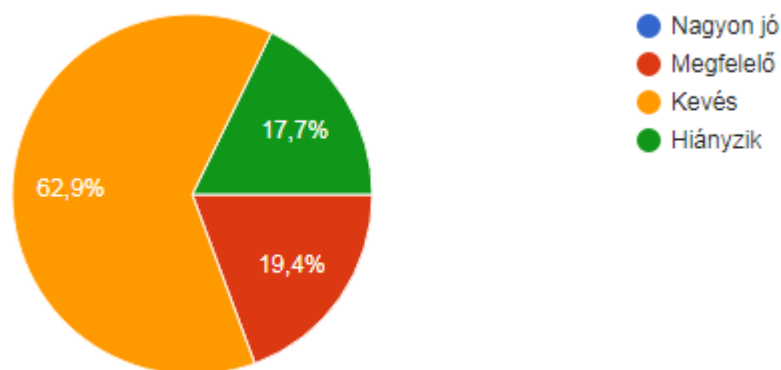
hiányol a településről de volt olyan válaszadó is akik 20,2%-ba más, egyéb létesítményt hiányol a településről.

34. ábra: A településen azok a létesítmények, amelyek a lakosság számára hiányzonak

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A következő kérdés, az volt, hogy milyennek tartják a település munkahelykínálatát. Mind a 124 személy adott választ erre a kérdésre, amit a 35. ábra mutat be. A válaszadók többsége, 62,9%-a kevésnek tartja a munkahelykínálatot a községben, 19,4%-uk megfelelőnek ítélte meg a munkahelykínálatot, és 17,7%-uk szerint teljesen hiányzik a munkahely lehetőség a községben. A nagyon jó opciót a 124 válaszadó közül senki sem választotta.

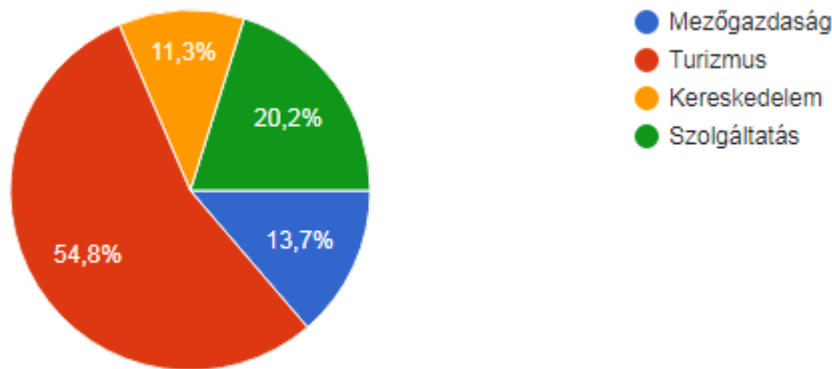

35. ábra: A település munkahelykínálatának vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A felmérésem során megkérdeztem, hogy a településen leginkább mely szektor fejlesztésére lenne szükség. A mintalétszám 124 volt, az eredményeket az 36. ábrán követhetjük nyomon. A válaszok alapján kiderült, hogy több, mint fele (54,8%) a turizmus szektort szeretné ha fejlesztenék, a szolgáltatást 20,2%-uk szeretné ha fejlesztenék, közel

azonos arányba a mezőgazdasági szektort (13,7%) és a kereskedelmet (11,3%) szeretné ha fejlesztenék.

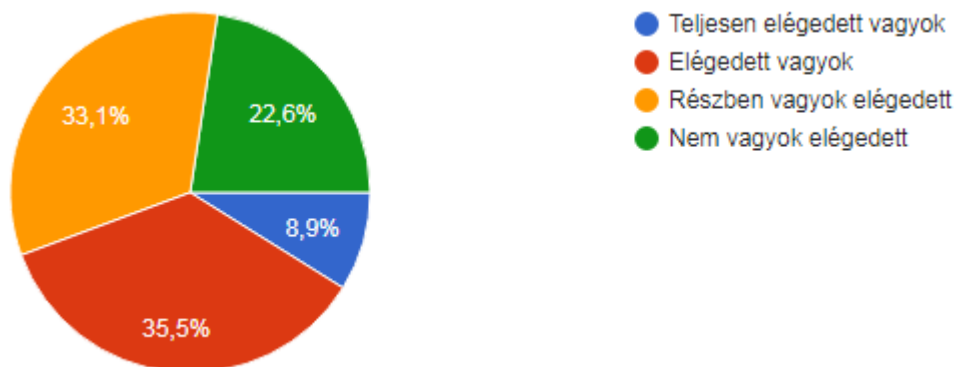

36. ábra: A településen található szektorok vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A következő kérdésben arra kerestem a választ, hogy mennyire tartják megfelelőnek a tömegközlekedést Réty és a legközelebbi város, Sepsiszentgyörgy közötti útvonalon.

A kérdőívet kitöltők közül mindenki válaszolt erre a kérdésre, vagyis 124 válasz érkezett rá, ezt a 37. ábra szemlélteti. A válaszokból megtudtam, hogy 35,5%-a szerint elégedettek és megfelelőnek tartják a tömegközlekedést. Teljesen elégedettek 8,9%-ban és részben elégedettek 33,1%-ban. Elég számottevő arányban 22,6%-ban elégedetlenek a válaszadók a tömegközlekedéssel Réty és Sepsiszentgyörgy közötti útvonalon.

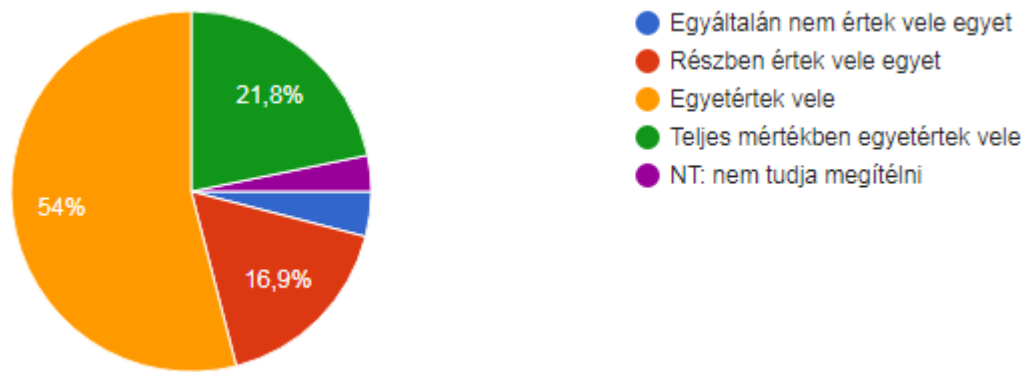

37. ábra: Tömegközlekedés vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A 38-dik ábrán látható, hogy mennyire értenek egyet a megkérdezettek azzal a kijelentéssel, hogy: „A turizmus hozzájárul a település gazdasági növekedéséhez”. Erre a kérdésre minden kérdőívet kitöltő személy adott választ (N=124). A válaszadók kicsivel

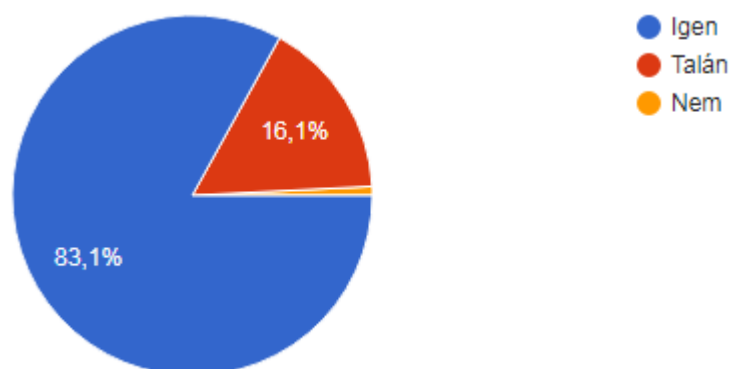
több mint fele 54%-uk egyetért azzal, hogy a turizmus hozzájárulna a település gazdasági növekedéséhez, 21,8%-uk a válaszadóknak teljes mértékben egyetért a kijelentéssel, 16,9%-uk részben ért a kijelentéssel csak egyet, és a válaszadók 7,3%-a vagy egyáltalán nem ért egyet a kijelentéssel vagy nem tudta megítélni a kérdést.

38. ábra: A turizmus gazdasági növekedésének vizsgálata a településen

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A települést ismerők és az ott élők körében megkérdeztem, hogy véleményük szerint Réty település Sepsiszentgyörgy városához való közelsége előnyt jelent azokhoz a településekhez viszonyítva amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében. Itt is a mintalétszám N=124 volt, amit a 39. ábrán láthatunk. A válaszadók 83,1%-a igennel válaszolt, tehát egyetért azzal, hogy előnyt élvez Réty település más településekhez viszonyítva, amelyek nincsenek a város vonzáskörzetén belül, 16,1%-uk talánnal válaszolt, és a válaszadók elenyésző hányada (0,8%) nemmel válaszolt az említett kérdésre.

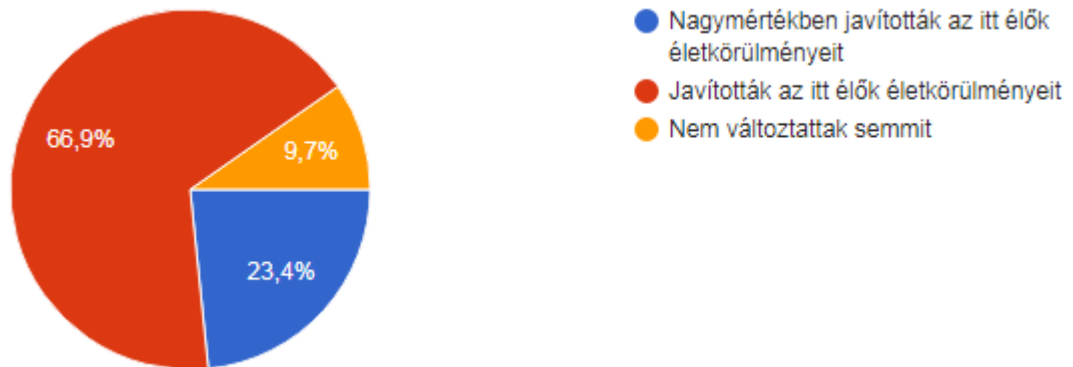

39. ábra: Réty-Sepsiszentgyörgy közelségének vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

Arra a kérdésre, hogy a településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztések, hogyan változtatták meg az ott élők életét a válaszokat a 40 ábrán láthatjuk. A 124

válaszadónak több mint fele 66,9%-a azt mondta, hogy a fejlesztések javították az itt élők életkörülményeit, 23,4%-uk nagymértékben javították az itt élők életkörülményeit és 9,7%-uk azt mondta, hogy nem változtatott semmit az életkörülményeiken, tehát nem volt rájuk hatással a községben történt fejlesztések.

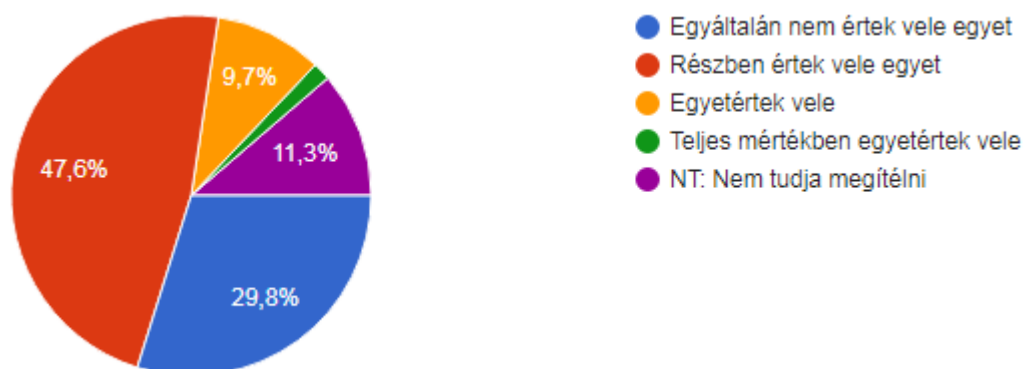

40. ábra: Az utóbbi 10 évben történt fejlesztések hatása a lakosságra

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A kérdőívem további részében állításokat fogalmaztam meg amelyek válaszait az alábbi ábrákon szeretnék bemutatni.

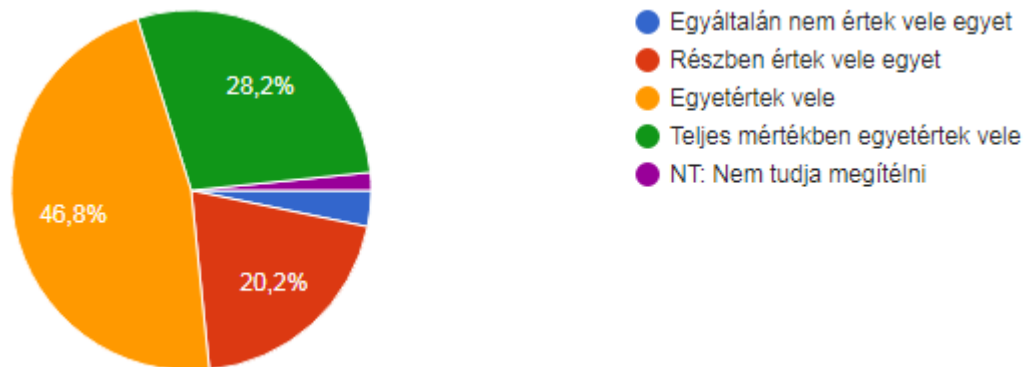
Az első állításom értékelését a 41. ábrán lehet megfigyelni és arra vonatkozott, hogy “A településen található panzió elegendő a turizmus fellendítéséhez”. A mintalétszám 124 volt. Közel fele a válaszóknak 47,6%-a részben ért egyet a kijelentéssel, 29,8%-uk egyáltalán nem ért egyet a kijelentéssel, 11,3%-uk nem tudta megítélni a kérdést, 9,7%-uk akik egyetértenek a kijelentéssel és a válaszadók 1,6% mondta azt hogy elegendő panzió található a településen, amely elégséges lenne a turizmus fellendítéséhez.

41. ábra: A turizmus vizsgálata a településen.

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

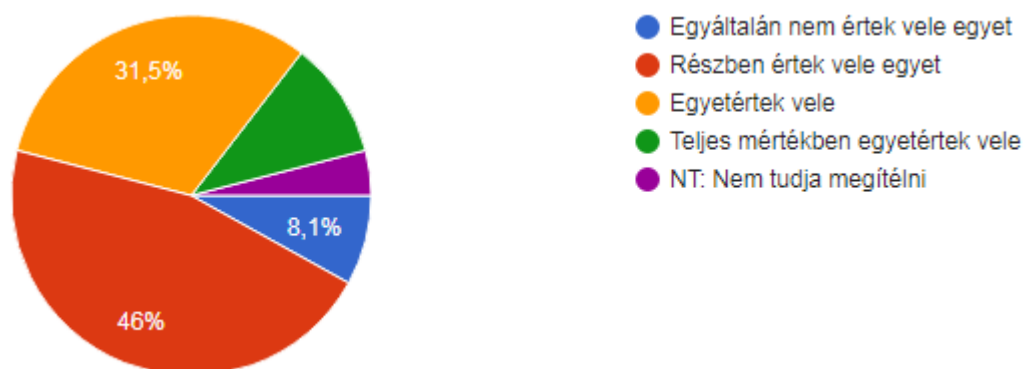
A második állításom a település fejlődőképességére vonatkozott. A mintaelemszám 124 személy volt, az eredményeket a 42. ábrán láthatjuk. A kérdőívre válaszolók majdnem fele (46,8%) egyetért ezzel a kijelentéssel, ami véleményem szerint mindenképpen pozitívan jellemzi a települést. Részben ért egyet ezzel a kijelentéssel a válaszadók 20,2%-a, 28,2% teljes mértékben egyetért vele, mígnagyon kevés arányban, egyáltalán nem ért vele egyet, vagy pedig nem tudja megítélni.

42. ábra Réty település fejlődőképességének vizsgálata

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A 43. ábrán láthatjuk a harmadik állításom eredményeit. Ezen állítás során azt vizsgáltam, hogy a településen minden olyan lehetőség adott-e ami egy kisgyermekes család számára fontos lehet. A válaszókból (N=124) megtudtam, hogy a megkérdezettek közel fele (46%) részben ért egyet ezzel a kijelentéssel. 8,1%-uk egyáltalán nem ért vele egyet, ugyanakkor 31,5%-uk viszont egyetért.

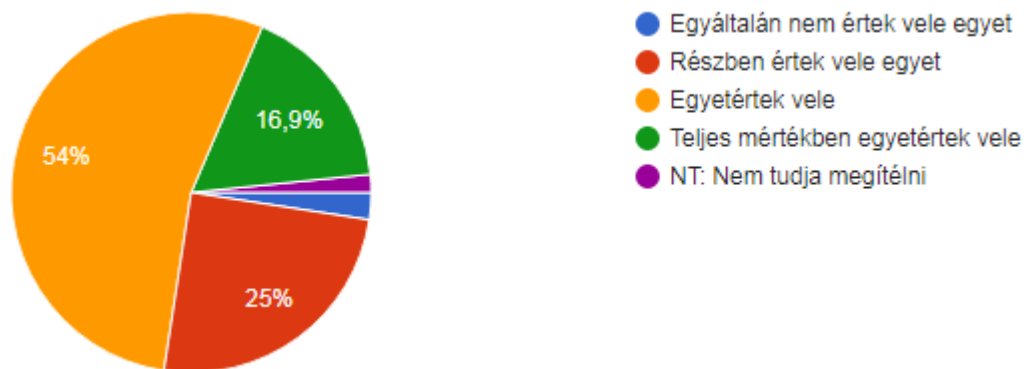

43. ábra: A település lehetőségeinek vizsgálata a kisgyermekes családok szemszögéből

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A következő állításommal azt vizsgáltam, hogy a településnek Sepsiszentgyörgyhöz való közelsége révén több lehetősége van azokhoz a településekhez

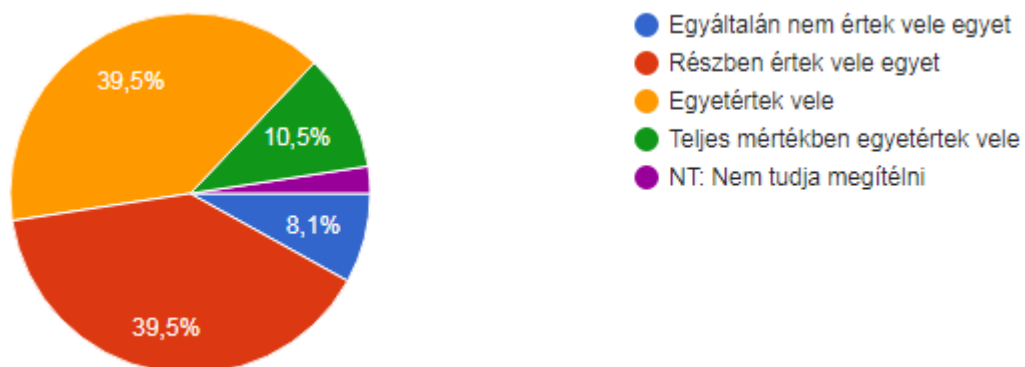
viszonyítva amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében. A mintaelemszám 124 volt. A 44. ábrán láthatjuk ezen eredményeket. A válaszadók 54%-os arányban egyetértettek a kijelentéssel, 25%-a részben értet vele egyet. 16,9%-uk teljes mértékben egyetértett a kijelentéssel, míg 4,1%-uk egyáltalán nem értettek vele egyet vagy nem tudta megítélni ezt a kijelentést.

44. ábra: A település városhoz való közelségének elemzése

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

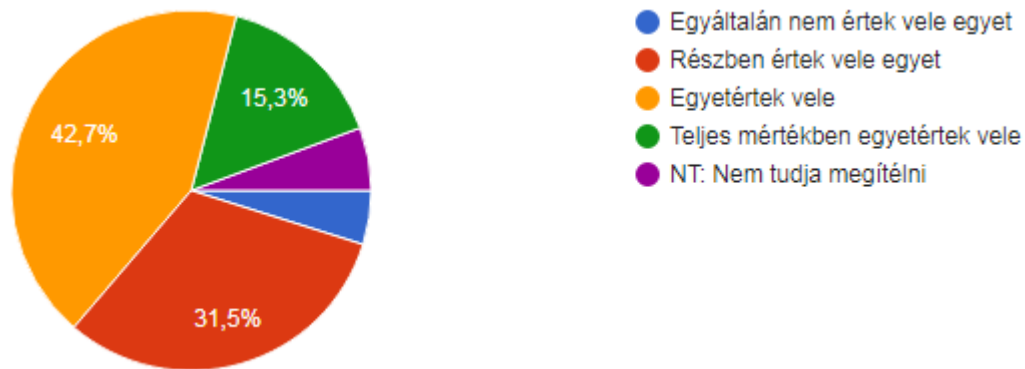
A 45. ábrán megfigyelhető a következő állításom értékelésének eredményei. Ezt az állítást 124-en értékelték. A válaszokból kiderült, hogy a megkérdezettek közel azonos arányba (39,5%) részben értettek egyet a kijelentéssel, míg 39,5%-uk úgy gondolta, hogy a település lakossága igenis hagyományörző akik a hagyományaikat ápolják. 10,5%-uk teljes mértékben egyetértett a kijelentéssel, 8,1%-uk egyáltalán nem értett vele egyet, míg 2,4%-a nem tudták megítélni.

45. ábra: A hagyományörzés vizsgálata a településen.

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

Az utolsó állításom arra vonatkozott, hogy a település turizmusának a fellendítése hozzájárul a településen élők életszínvonalának a növeléséhez. A mintaelemszám 124 volt. A 46. ábrán láthatjuk az eredményeket. 42,7%-a a váélaszadóknak egyetértett ezzel a kijelntéssel, 31,5%-a részben értett egyet a kijelentéssel, 15,3%-a teljes mértékben egyetértett, míg közel azonos arányban egyáltalán nem értettek egyet vele és volt aki ugyanilyen arányban nem tudta megítélni a kijelentést.

46. ábra: Az életszínvonal és a turizmus összefüggésének elemzése

Forrás: Saját kérdőív eredménye alapján, 2023

A kérdőívem utolsó kérdéseként a kitöltő személyek néhány mondatban megoszthatták javaslatukat, észrevételeiket. Ezeket az eredményeket szeretném a továbbiakban bemutatni. Az általuk megosztott javaslatokat csoportosítottam, a teljes jegyzék megtalálható a mellékletben.

Az első csoportba azok a válaszok kerültek, amit a válaszadók többsége javasolt. Ez nem más mint a turizmus fellendítése, a Rétyi-tó rendbetétele, hogy lehetőség legyen a horgászatra és a strandolásra is, és a Rétyi-Nyíres karbantartása, kialakítani sétáló utakat, akár egy turisztikai központ létrehozását is javasolták, oda figyelni a védett állatokra, virágokra.

Néhány válasz ami a turizmus mellett érvel, és ennek a fejlesztésére lenne szükség a legtöbb válaszadó személy véleménye szerint: „A Rétyi-tó és környékének rendbetétele, strandként való használatra, a vendéglő és szállodafelújítása, hogy modern, minden igényt kielégítő legyen. A nyírben kirándulni vágyóknak kerékpár kölcsönző, stb. Sok ötletem lenne.”, „A rétyi-nyírben egy turisztikai központ létrehozása nagy előre lépés lenne a község életében.”, „Nagyobb hangsúlyt fektetni a turizmusra, mivel a község turisztikai lehetőségei nincsenek megfelelően kihasználva. Ha a turizmus fejlődik, akkor a fiatalok szórakozási lehetősége is nőni fog.”, „Ha a rétyi lakosság rájön, hogy mekkora lehetőség

van és potencia a Rétyi-Nyír természetvédelmi környezet kiaknázásában, akkor a határ a csillagos ég. De jelen pillanatban egyáltalán nincs se promoválva, se vigyázva rá. Nagyon sok ott élő lakos a szemetet a mai napig oda dobja, és ott vágja a fákat. Ha ezt sikerülne megállítani és helyes külföldi mintára lenne promoválva, akkor sikeres lenne a fejlesztés és az előrehaladás! Addig nincs miről nagyon beszélni, 10 év múlva is ugyan az lesz a helyzet!”

A második csoport ami ismét nagy mértékbe javasoltak a válaszadók az a szorakozással kapcsolatos, szeretnék több szorakozási lehetőséget, épületeket pl.: kávézót, egy jobb, fejlettebb kocsmát, a meglévő kulturotthon használatára is igényt tartana a fiatalság, amit nem tudnak kihasználni, mivel nem adják oda, hivatkozva arra, hogy most kapott új külső-belső renoválást, többen is szeretnék ha lenne olyan helyiség, ahol gyerekes családok tudna kikapcsolódni például a gyerekeknek egy kalandpark vagy éppenséggel sportolási lehetőségek (a focin kívül javasoltak, lovaglást, balettet, táncot,) biztosítása, hogy ne kelljen mást településekre vagy a városba vinni a gyerekeket. Itt is megemlítenék néhány javaslatot, ami ezt támassza alá: „egy hely a fiataloknak ahol újra tudnának többször találkozni mint pl. A Fúvós Csárda volt”, „Szeretném ha lenne egy olyan hely a gyerekeknek ahol tudnának játszani. A felnőtteknek pedig olyan hely, ahol ki tudnának kapcsolódni, szórakozni tudnának.”, „Szociális létesítmények illetve szórakozó helyek segíthetnének a turizmus fellendítésében.”

A harmadik csoportba az infrastruktúra karbantartására érkezett sok javaslat, ahol már van kiépítve infrastruktúra azokat próbálják meg karban tartani, ahol még nincs teljesen kiépítve - legyen az ivóvíz hálózat, szennyvízhálózat, utak/utcák leaszfaltozása, éppenséggel bicikli utak kiépítése (ez úgy Réty községen belül, mint a Réty és Sepsiszentgyörgy útvonalon) vagy a telefon hálózat lefedettsége, megerősítése – azt próbálják meg minél hamarabb megcsinálni, mivel ha az infrastruktúra teljes, akkor lehetőleg többen érkeznek a településre és az itt élők életét is megkönnyítené. Néhány válaszadó javaslata: „Közszállítás és bicikliút Réty-Sepsi.”, „Vízvezeték karbantartása.”, „Csatorna- és víz hálózat kialakítása a kisebb településeken.”, „A községhez tartozó falvak köztereinek tisztán tartása, szemetesek elhelyezése. Víz hálózat, szennyvíz hálózat beüzemelése (becsületesen).”

A negyedik csoportba osztottam azokat a javaslatokat, amik megemlíthetők de kevés arányba vagy éppenséggel nem illettek bele a fent említett három csoportba. Ilyenek például: „Nem a magán célokkal kellene foglalkozni hanem a falu dolgaival.”,

„Nagyon hiányzik egy bankautomata, hogy az itt élő embereknek ne kelljen csak ezért a városba menjenek.”, „Több munkalehetőségre van szükség!”, „Van még mit fejlődni”.

Következtetések és javaslatok

Be szeretném mutatni a következtetéseimet és a javaslataimat, amit kérdőívem eredményei alapján fogalmaztam meg.

Az első hipotézisem az volt, hogy **„Feltételezem, hogy Réty településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel, eredményekkel elégedett a helyi lakosság.”**

A hipotézisemhez 2 db. kérdés tartozott. Az első kérdésben amely arra vonatkozott, hogy a lakosság mennyire elégedett az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel az eredményekből egyértelműen kitűnik, hogy **nagyon elégedettek a megvalósított fejlesztésekkel.**

A második kérdésnél azt vizsgáltam, hogy a településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztések hogyan változtatták meg az ott élők életét. Az eredményekből kitűnik, hogy, a legtöbb válaszadó úgy ítélte meg, hogy **az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztések javítottak az itt élő emberek életkörülményein.**

A válaszok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az első hipotézisem **igaznak bizonyult.**

A 2. hipotézisem a következő volt: **„Feltételezem, hogy a településen létrejött fejlesztések hatására csökkent a településen élők elvándorlásának a száma.”**

A hipotézisemhez hat kérdést állítottam fel. Az első kérdés során azt vizsgáltam meg, hogy a településen élők miért szeretnek/nem szeretnek ott élni. A legtöbb válaszadó (45%) olyan választ adott ami arra vonatkozott, hogy ott született illetve, hogy ott vannak a gyökerei. A válaszok alapján kitűnik, hogy mennyire **fontosak a gyökerek a településen élők számára**, ami véleményem szerint befolyásolja az elvándorlás arányát hiszen a településhez való kötélék nagyon fontos az ott maradás szempontjából, viszont a válaszadók 27%-a **látja a potenciált is a település fejlesztettségében**, ami nem, hogy az elvándorlást csökkentheti, hanem egy fejlődő település vonzhatja is az embereket, hogy költözzenek egy fejlett településre.

A második kérdéssel megvizsgáltam, hogy a településen élők gondoltak-e arra, hogy elköltöznének a településről, ha igen akkor miért és mely településre. Kiemelkedően magas arányban (88,5%) a településen élők nem gondoltak arra, hogy elköltöznének a településről. Ezek a válaszok is a **maradást támasztják alá** viszont a **hipotézisemet nem igazolják.**

A harmadik kérdéssel megvizsgáltam, hogy a településen található vállalkozások elegendő munkahelyet teremtenek-e. A válaszokból kiderült, hogy a **munkahelykínálat kevés a településen (62,9%)**.

A hipotézisemhez megfogalmaztam egy állítást is amely arra vonatkozott, hogy a településen minden olyan lehetőség adott ami egy kisgyermekes család számára fontos lehet. A válaszok alapján kiderült, hogy a válaszadók csak részben értenek egyet ezzel a kijelentéssel, vagyis **nincs minden lehetőség biztosítva a kisgyermekes családok számára, amibe bele tartoznak a településen megvalósított fejlesztések is**.

Összegzés képpen megállapítható, hogy **a második hipotézisem részben bizonyolt igaznak** hiszen az **a településen élők legnagyobb arányban szeretnek a településen élni, és csak részben a megvalósított fejlesztések következtében maradnak a településen**.

Véleményem szerint elsősorban a **munkahelyteremtésre** kellene fókuszáljon az Önkormányzatnak illetve **a meglévő vállalkozásokat kellene támogatni** amelyek elősegítik, hogy akik gondolkodnak az elköltözés lehetőségéről, ne döntsenek mellette. Fontos lenne **pályázati lehetőségekről** értesíteni a helyieket, mivel sok fiatal nem tudja milyen pályázati lehetőségek vannak, és fontosnak tartom, hogy tudjanak ezekről a pályázati lehetőségekről és lehetőségükhöz mértén ragadják is meg **őket**.

A 3. Hipotézisem a következő volt: ***“Feltételezem, hogy a település turizmusának a fellendítése hozzájárul a településen élők életszínvonalának a növeléséhez.”***

A hipotézisem vizsgálatához öt kérdést fogalmaztam meg. Az első kijelentésem arra vonatkozott, hogy a kérdőívre válaszolók egyetértenek-e azzal, hogy a turizmus hozzájárul a település gazdasági növekedéséhez. Az eredményekből kiderült, hogy a válaszadók legnagyobb arányban (54%) egyetértenek vele vagyis legtöbbjük úgy gondolja, hogy a turizmus hozzájárul a település életszínvonalának a növekedéséhez.

A következő állításom során megvizsgáltam, hogy a településen található panzió elegendő-e a turizmus fellendítéséhez. A legtöbb válasz alapján a válaszadók (47,6%) csak részben értenek egyet ezzel a kijelentéssel, ami szintén arra vonatkozik, hogy, **a turizmusra nagyobb hangsúlyt kellene a településnek és az Önkormányzatnak fektetnie**.

A harmadik állításom során elemeztem, hogy a település fejlődőképes-e. A válaszok alapján kiderült, hogy a legtöbb személy úgy gondolja, hogy igenis **fejlődőképes**

a település (46,8%) ami az életszínvonal növekedését jelentheti akár a turizmussal egyöntetűen.

A negyedik állításom arra vonatkozott, hogy a település lakossága hagyományörző akik a hagyományaikat ápolják. Itt vitatott volt az eredmény, mivel ugyan abban a százalékban (39,5%) mondták a válaszadók, hogy részben értenek egyet ezzel a kijelentéssel, ugyanakkor 39,5%-uk egyetért ezzel a kijelentéssel. Véleményem szerint az idősebb korosztály szerint nem eléggé hagyományörző a település fiatal lakossága, viszont már a középkorúak, úgy gondolják, hogy igenis hagyományörző, mivel próbálják megőrizni az idősebbektől látott, tanult hagyományokat. Tehát elmondhatjuk, hogy a településen **hagyományörző a helyi lakosság**.

Az utolsó állításommal megnéztem, hogy a település turizmusának a fellendítése hozzájárul-e a településen élők életszínvonalának a növeléséhez. Ezzel az állítással egyetértettek a válaszadók (42,7%) vagyis **a turizmus hozzájárul a helyi lakosság életszínvonalának a növeléséhez**.

A válaszokat elemezve arra a következtetésre jutottam, hogy **a harmadik hipotézisem csak részben igaz**, vagyis az életszínvonal növekedéséhez nemcsak a turizmus fellendítése szükséges, hanem véleményem szerint több beruházás megvalósítására lenne szükség (szállás, panzió, kemping, stb.).

Javasolnám **agro panziók létrehozását**, amelyet pályázati lehetőségekkel meg lehetne valósítani. Ez azért is lenne lényeges, mivel a **település lakossága részben hagyományörző, akik a hagyományaikat ápolják** amire lehetne építeni turizmus szempontjából.

Javasolnám még a **üdülőturizmus, lovasturizmus, horgászturizmus, kulturális turizmus, ökoturizmus** kiépítését, amit a helyi önkormányzat is meg tudna valósítani önerőből, befektetők keresésével, segítségével vagy különböző pályázatok segítségével, mert volna rá igény és lehetőség, mivel minden adott ezen turizmusformák kivitelezéséhez.

Az üdülőturizmushoz mindenekelőtt szükség van a turisták igényeinek felmérésére, és ez csak véleménykutatás révén történhet. A tapasztaltak alapján mindenekelőtt szükség van a tó állapotának feljavítására. Jelenleg a tó egy teljesen zárt rendszer, vízének minősége egyre romlik, óriási mértékűt öltött a feltöltődés. Az iszapréteg csökkentésére egyetlen módszer lenne a tó vízének lecsapolása, majd újrafeltöltése. A halpopuláció megmentése csak úgy történhet meg, ha a tó lecsapolása két részben történne. A tó kettéválasztása megvalósítható, hiszen amúgy is jól elkülönülő két részből áll, csupán el kell zárni a két vízfelület közt kapcsolatot teremtő kb. 5 méter széles sáncot. Igaz, hogy

a folyamat költséges és körülményes, de hosszútávon megtérülő, sőt hasznos befektetés volna, hiszen a turisták száma legalább duplájára nőne.

Szükséges a tó partján megfelelő sátorhelyek kialakítása, a hozzátartozó tűzhelyekkel, tisztálkodási lehetőségekkel és szeméttárolókkal. Megalapozott tény, hogy egy kemping létrehozása ideális lenne a turisták számára, bizonyított tény, hogy a kisebb és olcsóbb elszállásolási egységekre sokkal nagyobb az igény, mint például a hotelekre. A mi esetünkben főképp ideális lenne, ezt bizonyítja az egykori kemping népszerűsége is.

A strandterület megnövelése is növelné a turisták számát. Jelenleg egy keskeny partszakasz használható strandként, hétvégénként pedig a túlszűfolttság jellemzi a partot. Bővíthető lenne a szolgáltatások skálája is, értem ezalatt a bérelhető csónakok számának növelését, esetleges kerékpárkölcsonzést, és egyéb szórakozást elősegítő eszközök, sportszerek bérbeadását.

Sportrendezvények megszervezése is hozzájárulna a környék népszerűsítéséhez – úszóversenyek, kerékpár- és egyéb atlétikai megmérettetések – sokkal nagyobb számú tömeget vonzanának. A tó fejlesztése mellett szól még az az érv is, hogy már hagyománya és hírneve van, ugyanakkor a környék nem bővelkedik ilyen jellegű attrakciókkal, így szinte monopóliumhelyzetet élvezhetne.

A szezonális jelenségének ellensúlyozása ezen a vidéken nem egyszerű. A tó esetében megoldást jelenthetne korcsolyatanfolyamok, versenyek szervezése, esetleges téli horgászversenyek megszervezése.

A hétfégi turizmus helyszíne a Rétyi Nyír is, de ebben az esetben figyelembe kell venni azt a tényezőt, hogy környezetvédelmi területről van szó. A hétfégén piknikezni érkezők számára érdemes, sőt szükséges kiépíteni tűzhelyeket a megfelelő helyeken, ahol nem jelentenek veszélyforrást, és szükséges szeméttárolókat elhelyezni. Ugyanúgy szükséges figyelmeztető és tiltó táblákat elhelyezni, melyek hozzájárulhatnak a környezetszennyezés megelőzéséhez.

Esetleg érdemes lenne kiépíteni kerékpárútvonalakat, persze a megfelelő körülmények közt, figyelembe véve a környezetvédelmi és egyéb biztonsági szabályokat.

Lovasturizmus iránt viszonylag nagy az érdeklődés. Réty községben legmegfelelőbb helyszín egy ilyen jellegű turizmusforma működtetésére Szacsva volna. A falut körülvevő hegyes, erdős területek ideális helyszínt jelentenének a lovasturákra, lovaglást tanító tanfolyamokra. Megvalósítása csak egy ilyen témában érdekelt befektető idevonzása által lehetséges.

Horgászturizmus jelenlegi színhelye a Rétyi tó, és megállapítható, hogy jól működik. Esetleges fellendítése, érdekesebbé tétele történhetne különböző horgászversenyek megszervezésével. Érdemes befektetés lenne egy esetleges halból készült ételkülönlegességeket kínáló kisebb vendéglő létrehozása.

A község területén, főképp Réty és Komolló mellett található holtárvák is színhelyei ennek a típusú turizmusnak, de sokkal kisebb mértékben, mint a Rétyi tó. Ez a tavak elhanyagoltságának köszönhető, vízük nagymértékben szennyezett, halpopulációjuk pedig egyre csökken.

Szükséges lenne egy átfogó rehabilitációs terv készítése és kivitelezésére de ennek előfeltétele a szennyező források megszüntetése. Ez a terv sem valósítható meg önerőből, ezért szükséges lenne egy ilyen témában érdekelt potenciális befektető (befektetők) idecsalogatása.

Kulturális turizmus főképp a zenekarral van összefüggésben. A község többi kulturális jelleggel bíró attrakciója minimális szinten látogatott – értem ez alatt a templomokat és egyéb történelmi jellegű építményt.

Látogatottá tételük eléggé kilátástalan, egyetlen megoldást jelentene információs táblák elhelyezése olyan helyekre, mint például Réty központja, vagy a falvak bekötőútjainak eleje. Ezáltal lehetne idevonzani az átutazóban lévő érdekelteket.

A zenekar erős kulturális vonzótényezőt jelent, de turisztikai hasznosítása csupán a hangversenyek során történhet meg. A legfontosabb zenekarhoz kapcsolódó rendezvényt, a nemzetközi fúvóstalálkozót egy azt megelőző erőteljes és kiterjedt reklámkampány segítségével lehetne még népszerűbbé tenni. A komolyzene kedvelőket szélesebb körben (határon innen és túl) kellene értesíteni az eseményről.

Ökoturizmus kifejlesztése egy ideális megoldás lenne, hiszen a Rétyi Nyír tökéletes alapot biztosít erre. Habár viszonylag az ökoturizmus új fogalom, előnye, hogy szorosan összefügg a környezetvédelemmel így a mi esetünkben is határozottan előnyös lenne. Alapját az érintetlen természeti táj képezi, a Rétyi Nyír ritka és védett növényvilágával, állatvilágával teljesen megfelelne ennek a turizmustípusnak.

Ökoturisztikai tevékenységek előtt a Rétyi Nyír számára szükséges létrehozni egy vezető bizottságot, mely felügyelné és irányítaná a különböző tevékenységeket, a terület tényleges védelmét. Egy ilyen bizottság szükségszerűen a helyi tanács képviselőiből, erdészeti szakemberekből, különböző természetvédő egyesületek tagjaiból és a környezetvédelemben érdekelt személyekből kellene álljon.

Összefoglalás

Témám választását több tényező befolyásolta amelyek egyrészt érzelmi töltetűek voltak, másrészt pedig a kíváncsiság amely a legfőbb mozgatórugója volt a kutatásomnak.

A téma aktualitását alátámasztja, az is, hogy a települések napjainkban folyamatos fejlődésen mennek keresztül, és egyre nagyobb igény született arra vonatkozóan, hogy minél élhetőbb legyen egy település. Ennek alapfeltétele egyrészt a megvalósított fejlesztésekkel mérendő, illetve, hogy milyen igények fogalmazódnak meg a településen élők szemszögéből nézve, más az igénye egy idős házaspárnak, és más egy több gyerekes családnak.

Rétynek van egy óriási vonzereje, turisztikai potenciálja, amit lassan de biztosan néhány éve elkezdünk kihasználni, fejleszteni. Megfelelő stratégiát alkalmazva Réty akár Székelyföld és egyben Erdély turizmusának egyik kiemelkedő helyszínévé válhat.

A helyi erőforrások (beleértve a turisztikai forrásokat is) hatékonyabb felhasználásával és a magánszektor működését támogató helyi közigazgatás segítségével a község versenyképessége és a lakosok életszínvonala növekedni fog.

A természet és a környezet tisztelete: A jövő képének részeként a helyiek szép, rendezett és minőségi környezetben szeretnének élni. Környezet alatt a természeti környezet elemeit és az épített örökség elemeit egyaránt értik. A különleges természeti örökséggel felelősségteljesen kell bánni, annak használatát és a helyi infrastruktúra fejlesztését fenntartható módon, a fenntarthatóság elvének megfelelően kell megvalósítani.

A felmérésem során kiderült, hogy a Réty községben élő emberek kezdenek jobban nyitni a turizmus felé, lehetőséget látnak annak kiaknázásában, mivel minden adott a turizmus kiépítéséhez.

Amint látható volt minden reális esély megvan arra, hogy egy virágzó, működő turisztikai rendszer épüljön ki a község területén.

Talán e munka hozzájárulhat ahhoz a jövőben Réty község Székelyföld turizmusának egyik pillére, titánja legyen, hírneve még nagyobbra emelkedjen, messzire terjedjen.

Véleményem szerint a jövőben is ha így fog működni a település önkormányzata, folyamatos pályázatokat nyernek és önerőből is segítik a civil szervezeteket (Rétyi Ifjúsági Sport és Kulturális Egyesület, Kovács András Ifjúsági Koncert Fúvószenekar), akkor a

községünk egy folyamatosan fejlődő településnek tudható be, ahonnan nem akarnak majd elköltözni az emberek.

Irodalomjegyzék

1. Az 1992-es, 2002-es és 2011-es népszámlálás adatai – hivatalos közlöny
2. Becsei J. (1996): Az alföldi tanyarendszer történeti földrajza. In: Frisnyák S. (szerk.) A Kárpát-medence történeti földrajza, Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza, p. 171-197.
3. BELUSZKY P. (1990): Magyarország városhálózata 1900-ban In: Tér- Idő –Társadalom MTA RKK Pécs
4. BELUSZKY P. (2001):Magyarország térszerkezete és településhálózata 26-54 pp. In: Beluszky P- Kovács Z.- Olessák D. (szerk): A terület- és településfejlesztés kézikönyve CEBA Kiadó
5. BERÉNYI I. (1992): Az alkalmazott szociálgeográfia elméleti és módszertani kérdései Földrajzi Tanulmányok 22. Budapest
6. Binder Pál, Cserey Zoltán – Településeink (26)
7. Dr. Ciangă, Nicolae – Romania. Geografia turismului. Partea intai, Ed. Presa Universitara Clujeana, Cluj-Napoca 2001
8. Dr. Dombay István – A Turizmus földrajza – F&F International, Gyergyószentmiklós 2004
9. Dr. Vofkori László – Székelyföld útikönyve, II. k. – Cartographia, Budapest 1998
10. Kelemen Antal –A Rétyi Kovács András Fúvószenekar – Sepsiszentgyörgy 2004
11. Kisgyörgy Zoltán – Barangolások a Székelyföldön 3 – Kovászna megye – Pallas-Akadémia, Csíkszereda 2000
12. Kónya Ádám – A Rétyi Nyír és környéke – Sepsiszentgyörgy 1970
13. Kovács Sándor – Mestecănișul de la Reci – Aluta, Sepsiszentgyörgy 1969
14. Kovács Z. 2002: Népeség- és településföldrajz. Egyetemi jegyzet. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest
15. Kőszegfalvi Gy.–Lloyd T. (1999): Településfejlesztés. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 161. p.
16. LACKÓ L. (1995): Települési ismeretek Államigazgatási Főiskola Budapest
17. Lengyelné Molnár T. (2014): Kutatástervezés. Eger, Eszterházy Károlyi Főiskola Kiadó
18. MAJOR J. (1962): Magyarország településhálózata, különös tekintettel a mezőgazdasági jellegű településekre. In. Perényi I.-Farágó K- Major J: Mezőgazdaság és településtervezés Műszaki Könyvkiadó Budapest

19. MATHEIKA M. (1988): A településhálózat-vizsgálat elméleti és gyakorlati vonatkozásáról 1988
20. Meggyesi T. (2006): Településfejlesztés. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, 79 p.
21. MENDÖL T. (1957): Általános településföldrajz Felsőoktatási jegyzetellátó Vállalat Budapest
22. Moesz Gusztáv – A Rétyi Nyír növényzete – Budapest 1910
23. Molnár M.: (2005): Regionális egyenlőtlenségek, Szent István Egyetem, Gödöllő
24. Molnár M.: (2015): Település és településhálózati ismeretek, oktatási segédanyag, Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Gödöllő
25. Molnár M.: (2020): Településismeret segédanyag, Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Gödöllő
26. Orbán Balázs – A Székelyföld leírása, III kötet. – Pest, 1869
27. Rechnitzer J. szerk. (2007): Település és fejlesztés. Magyar Közigazgatási Intézet. KSZK. ROP 3.11. Programigazgatóság, Budapest, 235 p.
28. Sikos, T.-Tiner, T. (2013): Településfejlesztés. Debrecen, Debreceni Egyetem
29. Sombori Sándor – A Rétyi református templomról – Ax Ige, Kovászna 1990
30. Strategia de dezvoltarea Reci - 2022
31. TÓTH J. (1981): A településhálózat és a környezet kölcsönhatásának gyakorlati kérdései. Földrajzi Értesítő, 29. 273-301.
32. Tóth Z. (2000): A települések világa. Pécs, Ponte Press
33. Vincze M. (2005): Románia vidékpolitikája felül – és alulnézetből. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaság-tudományi Kar
34. xxx. – Kovászna megye atlasz - Sepsiszentgyörgy 2005
35. xxx. Plan Urbanistic General al comunei Reci
36. https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100189.TV – letöltés időpontja: 2023.04.08
37. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/cities/data/database> – letöltés időpontja: 2023.04.08
38. <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/> - letöltés időpontja: 2023.04.09
39. https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_pndr_2014_2020?amp;lang=RO, - letöltés időpontja: 2023.04.09

40. https://dadcovasna.ro/wp-content/uploads/2021/01/030_DS6_Dezvoltare-rurala-1.pdf, letöltés időpontja: 2023.04.10
41. https://www.wikiwand.com/hu/Kov%C3%A1szna_megye – letöltés időpontja: 2023.04.10
42. <http://statisztikak.erdelystat.ro/adatlapok/rety/1045> - letöltés időpontja: 2023.04.11
43. <https://www.virtualisszekelyfold.ro/hu/pano/105> - letöltés ideje: 2023.04.11
44. <https://mek.oszk.hu/00700/00772/html/jokai1.htm> - letöltés ideje: 2024.04.11
45. <https://www.virtualisszekelyfold.ro/hu/pano/97> - letöltés ideje: 2023.04.11
46. <https://www.3szek.ro/load/cikk/147704/osztol-megszunik-az-iskola-bitan> - letöltés ideje: 2023.04.12
47. <https://kastelyerdelyben.ro/castle/conacul-antos-recipe-antos-kuria-rety-antos-mansion-recipe/?lang=hu> – letöltés dátuma: 2023.04.12

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet szeretném kifejezni témavezető tanáromnak Urbánné Malomsoki Mónika, tanárnőnek, a kísérletemben való útmutatásért és a dolgozatom megírásában való segítségért.

Köszönetemet szeretném kifejezni Réty község polgármesteri hivatalának, Dombora Lehel Lajos polgármesternek a dolgozatom megvalósításához nyújtott információkért.

Köszönettel tartozom szüleimnek akik mindvégig támogatták munkám megvalósulását és biztattak, hogy képes vagyok rá és köszönettel tartozom férjemnek, aki 100%-osan mellettem állt és támogatott.

Mellékletek

1. sz. melléklet: felhasznált kutatási kérdőív és nyitott kérdések válaszai

Réty település fejlesztési lehetőségeinek a vizsgálata

Nagygyörgy Andrea vagyok, a Gödöllői Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Vidékfejlesztési Agrármérnök mesterképzésének végzős hallgatója. Kutatásomban Réty település fejlesztési lehetőségeit vizsgálom. Az alábbi kérdőív kitöltésével segíti kutatásomat. Kérem akkor töltsse ki a kérdőívemet, ha ismeri Réty települést!

Köszönöm szépen!

1. Az Ön neme?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

2. Életkora?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ 20 év és fiatalabb
- ☐ 21- 30 év
- ☐ 31- 40 év
- ☐ 41- 60év
- ☐ 65 év fölött

3. Családi állapota?

(Kérem válassza ki az Önre illő állapotot!)

- ☐ Nőtlen, hajadon
- ☐ Házas
- ☐ Egyedül élő özvegy
- ☐ Elvált

4. Legmagasabb iskolai végzettsége?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Alapfokú
- ☐ Középfokú
- ☐ Felsőfokú

5. Foglalkozása?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Tanuló
- ☐ Alkalmazott/Vállalkozó
- ☐ Nyugdíjas
- ☐ Munkanélküli
- ☐ egyéb

6. Mióta él a településen/ Mióta ismeri a települést?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Születése óta ott él
- ☐ 1 éve költözött oda
- ☐ Több, mint 5 éve költözött oda
- ☐ Nem itt élek, de 5 évnél régebben ismerem a települést
- ☐ Nem itt élek, de 5 évnél kevesebb ideje ismerem a települést
- ☐ Ha nem a településen él, ugorjon a 10. kérdésre!

7. Miért szeret/nem szeret a településen élni?

8. Gondolt már arra, hogy elköltözik a településről?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

9. Ha igen akkor miért költözne el? Mely településre?

10. Elégedett az utobbi 10 évben megvalósított fejlesztésekkel?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Nagyon elégedett
- ☐ Közepesen elégedett
- ☐ Nem elégedett

11. Megfelelőnek tartja az úthálózat állapotát a településen?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Igen
- ☐ Közepes
- ☐ Nem

12. Milyen a lakosság számára hasznos létesítmények hiányoznak a településről?

(Kérem válassza ki azokat amelyek érvényesek!)

- ☐ Oktatási intézmények
- ☐ Szórakozást szolgáló helységek
- ☐ Szociális létesítmények
- ☐ Pénzügyi létesítmények
- ☐ Egyéb.

13. Milyennek tartja Ön a település munkahelykínálatát?

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Nagyon jó
- ☐ Megfelelő
- ☐ Kevés
- ☐ Hiányzik

14. A településen mely szektorok fejlesztésére lenne a leginkább szükség?

(Kérem csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Turizmus
- ☐ Kereskedelem
- ☐ Szolgáltatás

15. Megfelelőnek tartja Ön a tömegközlekedést Réty és a legközelebbi város (Sepsiszentgyörgy) közötti útvonalon?

(Kérem csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Teljesen elégedett vagyok
- ☐ Elégedett vagyok
- ☐ Részben vagyok elégedett
- ☐ Nem vagyok elégedett

16. Egyetért ezzel a kijelentéssel? "A turizmus hozzájárul a település gazdasági növekedéséhez"

(Kérem soronként csak egy választ jelöljön be!)

- ☐ Egyáltalán nem értek vele egyet
- ☐ Részben értek vele egyet
- ☐ Egyetértek vele
- ☐ Teljes mértékben egyetértek vele
- ☐ NT: nem tudja megítélni

17. Véleménye szerint Réty település Sepsiszentgyörgy városához való közelsége előnyt jelent azokhoz a településekhez viszonyítva amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében?

- ☐ Igen
- ☐ Talán
- ☐ Nem

18. Véleménye szerint a településen az utóbbi 10 évben megvalósított fejlesztések hogyan változtatták meg az ott élők életét?

- ☐ Nagymértékben javították az itt élők életkörülményeit
- ☐ Javították az itt élők életkörülményeit
- ☐ Nem változtattak semmit

19. Kérem értékelje az alábbi állításokat, hogy mennyire ért velük egyet! (Soronként egy elemet jelöljön!)

Állítás	Egyáltalán nem értek vele egyet	Részből értek vele egyet	Egyetértek vele	Teljes mértékben egyetértek vele	NT: Nem tudja megítélni
A településen található panzió elegendő a turizmus fellendítéséhez					
A település fejlődőképes.					
A településen minden olyan lehetőség adott, ami egy kisgyermekes család számára fontos lehet.					
Sepsiszentgyörgyhöz való közelség révén a településnek több lehetősége van azokhoz a településekhez képest amelyek nincsenek a város vonzáskörzetében.					
A településen élők hagyomány-örzök, hagyományaikat ápolják.					
A település turizmusának a fellendítése hozzájárul a településen élők életszínvonalának a növeléséhez.					

20. Néhány mondatban ossza meg javaslatát, észrevételét Réty község lehetséges fejlesztéseivel kapcsolatosan!

Miért szeret/nem szeret a településen élni? kérdésre adott válaszok

„Mert itt születtem.”

„Csendes.”

„Mert nagyon sok aktivitás van és modern falu.”

„Mert egy fejlődő település.”

„Szülőfalum, ezáltal sok minden köt a településhez, barátok, rokonok és a család. Ezért szeretek itt élni.”

„Szeretem az itteni összetartó közösséget.”

„Mert a szülőfalum.”

„Nagyon szeretek itt élni, jó a közösség, munkahelyi viszonyok.”

„Város közelsége, Fúvószenekar léte, Jó szomszédok...”

„Csendes, hangulatos kis falu.”

„Szép, itt van a családom, ez az otthonom.”

„Itt születtem és ez a legkedvesebb hely a számomra.”

„Azért mert a szülőföldem törzsgyökeres rétyi vagyok.”

„Szép környezet.”

„Csendes és szép terület.”

„Mindenki tud mindent mindenkiről.”

„Tisztaság, rend.”

„Bitán azért szeretek élni, mert csöndes, barátságos felü. Könnyen megközelíthetőek a közeli városok.”

„Csodálatos természeti adottságai vannak, mozgalmas az élet mert mindig van valami szervezve.”

„Szerintem egy olyan település ahol jó élni. Megfelelő környezeti adottságai vannak, közel a megyeszékhely és egy nagyváros, Brassó.”

„Azért szeretek itt élni mert a falu kulturális élete összekovácsolja az itt élő embereket és ezáltal lehetőséget ad egy összetartó közösség kialakulására amely jellemzi Rétyet.”

„Itt születtem, itt élek.”

„Nagyon jó környezet.”

„Kulturális élet hiánya a településen a lakosság kiöregedése miatt nem”

„Ott születtem.”

„Az otthonom.”

„Mert ez a szülőföldem.”

„Nagyon rendezett és szép.”

„Itt nőttem fel és rengeteg kulturális esemény, csoport működik itt, amit nagyon szeretek.”

„A folyamaatos, fejlődés, a programok és a jó közérzet miatt szeretek a településen élni.”

„Ez a szülőfalum és jó emberek lakják.”

„Mert itt van a családom.”

„Mert viszonylag csendes, kedvesek az emberek, ismer mindenki mindenkit és gyerekkorom óta itt élek!”

„Szeretem, mert összetartó közösség van itt.”

„Pontosan megfelelő az életemnek.”

„Mert így nekem a legszebb.”

„Mert itt születtem és itt van kultúra és fejlett település.”

„Fejldőképes környezet, versenyképes térség. Megye központú elhelyezkedés. Kulturális és környezeti értékek jellemzik.”

„Fejlett település!”

„Mert itt születtem.”

„Nyugodt környezet.”

„Jó a levegő.”

„Itt alapítottam családot.”

„Ott éltem egész életemben. Szeretem a vidéket.”

„Mert fejlődő település és szép.”

„Szép, nyugodt hely.”

„Mert itthon vagyok.”

„Itt születtem, itt érzem jól magam.”

„Mert itt születtem.”

„Nagyon jó a hangulat.”

„Nagyon jó és csendes hely.”

„Nagyon szép hely és rendesek az emberek. Itt van a családom. Itt van az otthonom.”

„Szeretem, mert csendes, fejlett infrastruktúrájú falucska, közel a városhoz.”

„Mert csendesebb és összetartóbb, mint egy nagyváros.”

„Mert a szülőfalum.”

„A csend a legnagyobb oka azt hogy szeretek a településen, a kevés ember jelenléte, s távol a városi mozgás zajától. / Amit nem szeretek az az emberek mentalitása egy kicsit elmaradott, a személtelés, és a természetes kincseink nem értékelése (Rétyi-nyír)”

„Azért szeretek mert ott él a családom.”

„Mert itt születtem és ez a hazám!”

„Nagyon szeretem a szülőfalumat.”
„Az otthonom, itt van a családom, barátaim.”
„Szeretem, mert itt alapítottam családot, itt a munkahelyem és az itteni emberek közé is könnyen be lehet illeszkedni.”
„Azért szeretek itt élni, mert itt alapítottam családot.”
„Jó levegő.”
„Csendes, szép.”
„Szeretek itt élni, jó környezetben vagyok barátságos többé kevésbé segítőkész emberek közt és van élet a faluban, a fiatalokra nézve is.”
„Mert szülőfalum.”
„Szeretek itt élni.”
„Mert ide tartozom.”
„A legszebb település a környéken.”
„Ez az egyik otthonom, csendes, biztonságos hely.”
„Szeretek itt élni, mert itt van az otthonom, a családom, a barátaim.”
„Mert összetartóak az emberek.”
„Azért mert itt születtem.”
„Mert már itt szoktam meg.”
„Csendes tiszta környezet.”
„A természetességéért.”
„Csendes.”
„Mert csendes falu.”

Ha igen, akkor miért költözne le? Mely településre? kérdésre adott válaszok

„Nem költöznék el innen.”
„Családalapítás.”
„Új dolgok felfedezése. Anyagi vonzás, New York.”
„Sepsiszentgyörgyre, talán mert közel van.”
„Soha nem költöznék el más településre.”
„Soha nem költöznék el.”
„Nagyobb város, több lehetőség.”
„A munkalehetőség miatt, könnyebb lenne munkába járni.”
„Inkább visszaköltöznék.”
„Nem.”

„Ha muszáj lenne, akkor csak Magyarországra.”

„Családi okok.”

„Budapest.”

„Nem költöznék el.”

„Munka miatt.”

„Nem költöznék el.”

„Munkahely miatti beingázás városra.”

„Mert nehéz a megélhetés.”

„Nincs szándékomban elhagyni a falut.”

„Nem.”

„Nem költözök.”

„Városra, mert nem kéne annyit ingázni.”

„Nem költöznék el.”

„Nem költöznék el.”

„Nem költöznék el.”

Néhány mondatban ossza meg javaslatát, észrevételét Rétyi község lehetségesfejlesztéseivel kapcsolatosan! – kérdésre adott válaszok.

„Nem tudom.”

„Nagyon hiányzik egy normális kocsmá, ahol nyugodtan el tudnál fogyasztani valamit, jobbacská körülmények között!”

„Bicikliutak létrehozása. Valamilyen szórakozóhely/ kávézó nyitása, hogy a lakosoknak legyen ahová menniük barátaikkal, vendégeikkel. Aszfaltozások.”

„Lehetne szórakozóhelyeket létesíteni vagy akár egy kávézót.”

„Egy fejlődő település, amely biztonságot szolgál a turizmus fele a Rétyi-nyír.”

„A tó környékének fejlesztésével lehetne a leginkább fejlődni.”

„Fejleszteni kellene nagy mértékben a turizmust, hiszen nagyon sok lehetőség lenne rá. Például Rétyi-nyír, a Rétyi-tó.”

„Nincs.”

„A Rétyi-tó és környékének rendbetétele, strandként való használatra, a vendéglő és szállodafelújítása, hogy modern, minden igényt kielégítő legyen. A nyírben kirándulni vágyóknak kerékpár kölcsönző, stb. Sok ötletem lenne.”

„Nem szeretnék erre válaszolni!”

„Nem a magán célokkal kellene foglalkozni hanem a falu dolgaival.”

„Van fejlődés, de mindig van még hová fejlődni, a turizmus nagyon sajnalom ,hogy a RETYI –TÓ ami a Tanács tulajdona nem lehet horgászni, elhanyagolt minden. Ami szépen meg van csinálva játszótér, park, nincs felügyelve, rongálódik minden!!!”

„Hiányzik egy jó helyiség ahova esténként ki lehetne ülni.”

„Közszállítás és bicikliút Réty-Sepsi.”

„Vízvezeték karbantartása.”

„Szociális létesítmények illetve szórakozó helyek segíthetnének a turizmus fellendítésében.”

„Biciklis út.”

„A rétyi-nyírben egy turisztikai központ létrehozása nagy előre lépés lenne a község életében.”

„Még lenne tennivaló bőven hiányzik a Jó gazdaszellem pl.mezei utak karbantartása, a kóborkutyák problémája stb.”

„Hagyományokkal kapcsolatos témák oktatása, bemutatása a fiataloknak pl. húsvétkor”

„Ifjúsági ház, különböző szórakozást szolgáló helyek létrehozása.”

„Kisgyerekes családoknak egy helység, ahol mondókázni, barkácsolni, stb. lehet kicsikkel közösen.”

„Lassan de szépen fejlődik.”

„Szeretném ha lenne egy olyan hely a gyerekeknek ahol tudnának játszani. A felnőtteknek pedig olyan hely, ahol ki tudnának kapcsolódni, szórakozni tudnának.”

„Jobban odafigyelni és gondoskodni a meglévő tóról és a nyíresről, hogy legyen ahova csalogatni a nèpet! Több rendezvènyt tartani.”

„Lehetne egy autómata pénz kivevőt csinálni, autó mosót.”

„A helyi óvoda, és iskola újraindítása. Ifjúsági központok létesítése. A vonatállomás felé vezető út kiépítése. Ravatalozóház építése nagyon fontos lenne a települések számára.”

„Én mindig hiányoltam a sportolási lehetőségeket, mivel a településen csak a foci működik. Sokgyereket elvisznek más településre lovagolni, kosarazni, balettra és egyéb sportra. Másrészt kilehetne jobban használni a természeti adottságokat mivel a településen van tó, folyóvíz, erdő, mező.”

„Csatorna- és vízhálózat kialakítása a kisebb településeken.”

„Nagyobb hangsúlyt fektetni a turizmusra, mivel a község turisztikai lehetőségei nincsenek megfelelően kihasználva. Ha a turizmus fejlődik, akkor a fiatalok szórakozási lehetősége is nőni fog.”

„A Rétyi tó környéke ideális lenne a turizmus fellendítésére. Az ottani üdülőközpont rendbetétele, a víz minőség javítása, játszótér korszerűsítése vonzóvá tenné az emberek számára a települést, főleg úgy, hogy nyáron így is rengeteg látogató fordul meg ott. A nyír környéke sok mindenre ad lehetőséget.”

„Nincsen semmilyen javaslatom.”

„Nagyon sokat fejlődött az utóbbi időszakokban mindent meg próbálnak ami lehetséges hogy megfelelő legyen a községnek!”

„Egy kaland park.”

„A Rétyi tó és környéke rendbe tétele, különböző szabadidős központok kialakítása. A Tavirózsa vendéglő korszerűsítése. A parton lévő játszótér felújítása. Strandolási lehetőség kialakítása. A községhez tartozó falvak köztereinek tisztán tartása, szemetesek elhelyezése. Vízhálózat, szennyvíz hálózat beüzemelése (becsületesen). A vadakra (farkasok, medvék) nagyobb figyelmet fordítani, mert amiért nem beszélünk róla még ott vannak a fenyvesbe. Bankautomata Rétyen jól jönne. Különben nagyon elégedettek vagyunk mindennel, főleg mióta ez a polgármester van. Amit megcsinál az megvan rendesen. Helyes csapatot alkotnak nagyon.”

„Jó hely ez!”

„Fejlődjön a turizmus, ebben látom a jövőt.”

„Kevesebb előítélet!”

„Szorakozási lehetőség nincs a fiatalok részére.”

„Javasolnám a fiatalság összetartást a hagyományokat nem kihalófélben hagyni hanem ápolni és fejleszteni.”

„Több szórakozó lehetőséget a fiataloknak.”

„A mobilhálózat (Orange) jelerősségét növelni.”

„A vízhálózat fejlesztése, holtárkok tisztítása, az iskolásokat szállító busz a Réty végén lakó gyerekeket is szállítsa el az iskolába! Ami a miénk ne adjuk idegen kézre, bérbe pl. tó, nyíres, stb. A meglévő Iskolák a községbe, ahol nem működnek az épületet hasznos célra felhasználja, ne menjenek tönkre! Az emberek meghallgatása, közösséget építeni. Az előljárók példamutatással! Ne csak a gyűléseken bologatni!”

„Meg vagyok elégedve.”

„Nincs javaslatom.”

„Szükséges lenne a fiataloknak egy felszerelt edzőterem”

„Jó volna egy bankautomata, egy hely a fiataloknak ahol újra tudnának többször találkozni mint pl. A Fúvós Csárda volt, a tavat kitakarítani, újra feltölteni és javítani a partján, hogy legalább az is hozzá segíthessen a turizmus kialakulásához.”

„A vízhálózat karbantartása.”

„Sok sikert kívánok az elképzelésekhez!”

„Turizmus fellendítése. Több program gyerekeknek.”

„Elsősorban a víz minőségén kellene javítani.”

„Faluban levő kis tavak feljavítása úgy halászás mind csonakászás.”

„Fejlődőképes, versenyképes a többi rurális térséghez képest. Ha a három alappillére (környezet, társadalom, kultúra) támaszkodik fejlődés terén szép jövőre számíthatnak.”

„A fiatalságra is odafigyelni, Réty az idősebb korosztálynak tökéletesen megfelel! De mi fiatalok pl nem kapjuk meg a kulturothont szorakozás céljából, mert új!”

„A lakosság hozzáállása a fejlesztési stratégiákhoz.”

„Nem ott élek így nem tudom megítélni.”

„Fontos volna a turizmust fellendíteni.”

„Turizmus fejlesztése, a tó körüli terület megfelelő kialakítása turisztikai célra. A tó körüli házak, "negyed" teljes felszámolása.”

„Nyugdíjas klub létrehozás.”

„A holt árkok kitisztítása, a turizmus fellendítése.”

„Több közösségi program, amelybe minden korosztály részt tud venni.”

„Jó lenne ha lenne bicikli út.”

„Nincs munkalehetőség! Sok a szegény ember!”

„Gyermek foglalkozások és ifjúsági programok.”

„A rétyi-nyír zónáját is kéne fejleszteni.”

„Ezek után miatt, szar infrastruktúra szar kanalizálás.”

„Több munkalehetőségre van szükség!”

„A rétyi-nyírben lehessen biztonságosan sétálni, a tó környékét tegyék megfelelővé a turizmus számára.”

„Lehessen halászni Rétyen, ne adják idegen kézre a rétyi emberek tulajdonát! A tanácstagok tegyenek a faluért!”

„Minden oke.”

„Turizmus fellendítése. Munkahelyek számának növelése.”

„Minden rendben van! jó volna sok változás is.”

„Vezetékes víz tisztítása”

„Lehetne még fejleszteni a mezőgazdaságot és a turizmust ez mint javaslat. Észrevétel, a rétyi-nyírest pedig szeretik a turisták. Szép a természet, a tavirózsa, a madarak és még sok egyéb más (őzike,szarvas) Ezt is lehetne és kellene bővíteni, és ez jót tenne a falu turisztikai életére is.”

„Buszjárat Sepsiszentgyörgyre. Óvoda Iskola! Újraindítása.”

„Ideje lenne minden mellekutcának az aszfaltozása és a meglévő középületek, amik szépen fellettek újítva, azokat kellene karban tartani mert sajnos hanyatlásnak indultak.”

„Jó lenne ha gyerekeknek több foglalkozás lenne itt a faluba, hogy ne kelljen elhordozni más városra vagy falvakra, pl.: lovaglás vagy foci oktatás, hisz van rá igény és ami még nagyon jó lenne egy szép üdülő hely.”

„Komollón lehetne egy játszótér a gyerekeknek amit már több éve megígértek de nem teljesítették. És a telefonos jel is lehetne jobb mert a faluba egyszerűen nincs lefedettség, jó lenne egy erősítőt szerelni.”

„Turizmus fejlesztése, hagyományok fenntartása.”

„Nagyon hiányzik egy bankautomata, hogy az itt élő embereknek ne kelljen csak ezért a városba menjenek.”

„Ha a rétyi lakosság rájön, hogy mekkora lehetőség van és potencia a Rétyi-Nyír természetvédelmi környezet kiaknázásában, akkor a határ a csillagos ég. De jelen pillanatban egyáltalán nincs se promoválva, se vigyázva rá. Nagyon sok ott élő lakos a szemetet a mai napig oda dobja, és ott vágja a fákat. Ha ezt sikerülne megállítani és helyes külföldi mintára lenne promoválva, akkor sikeres lenne a fejlesztés és az előrehaladás! Addig nincs miről nagyon beszélni, 10 év múlva is ugyan az lesz a helyzet!”

„A község fejlődőképes amennyiben a tanács is a fiatalok mellé áll és segíti őket.”

„Retyi-tó és környéke felújítása, fejlesztése, strandolási lehetőség megteremtése, működtetése, mezőgazdasággal foglalkozó személyek segítése (kamionok meg mérésére alkalmas mérleg megépítése, megtermelt portékák eladásának lehetősége, segítése). Fiatalok felpártolása szórakozó hely biztosítása, kanalizálás ivóvíz korszerűsítése.”

„Szerintem nagyjából meg vagyok elégedve mindennel.”

„A községhez tartozó tó karbantartása.”

„...”

„Megfelelő hivatásos személyek irányításával, hozzáállásával szépen fejlődő község vagyunk.”

„Iskola és óvoda újraindítása Komollón, magánvállalkozók fellendítése, támogatása, segítség a mezőgazdászoknak. Még több információ a fiatalok számára a pályázatok eléréséhez, pályázásához.”

„Elsősorba a Rétyi-tó renoválása és a nyír kipucolása.”

„A zenekar fennmaradása nagyon fontos!”

„Játszótér Komollóra is!”

„A Rétyi-Nyír rezervátum karbantartása és védettsége a legfontosabb a jövő nemzedék számára.”

„A zenekar fennmaradása.”

„Vigyázzunk a középületeinkre.”

„Munkalehetőség növelése.”

„Több munkahely.”

„Ha be jön a víz és ki megy a víz akkor minden adott az újra, és ugyanúgy nő a vonzáskör, turizmus, új lakók. Bitá!”

„Bicikli út létrehozása. Tájház kialakítása, helyi használati tárgyak összegyűjtése, kiállítása, amíg még fellelhetőek. Turista útvonal, tanösvény biztonságos kiépítés (egyre gyakoribb a medve riasztás). Interaktív környezet védelmi játszótér kialakítása (környezettudatos gyerekek nevelés).”

„Nem tudom.”

„Lehetne fejleszteni a mezőgazdasági utakat, közutakat, infrastruktúrát, gátrendszert, stb.”

„Nagyobb hangsúlyt kéne fektetni a turizmusra, illetve a település népszerűsítésére.”

„Az elemi iskola megnyitása.”

„Buszjárat megoldása Szentgyörgy és Komolló között.”

„Nincsen javaslatom.”

„Én meg vagyok elégedve szépen fejlődött.”

„Turizmus fellendítése, kisebb vállalkozások létesítése, újraindítani a bezárt oktatási intézményeket.”

„Van még mit fejlődni.”

„A faluturizmust kellene fellendíteni, fiatal családokat bevonni a pályázatba, továbbá érdemes lenne egy falu vagy község múzeumot, tájházat létrehozni, akár történeti, akár természeti múzeum is lehetne. Bicikliutat tervezni a főútra és a falu utcáiban is. A kulturotthon kihasználása ... nemcsak fellépésekre hanem különböző programokra... pl táncház, társas délután az idősebb korosztály számára vagy vendég előadók meghívására. A könyvtárat felújítani, bevonzani az iskola tantestületét, író olvasó találkozókat szervezni,

vetélkedőket stb. A Feketeügy holtárkán is lenne mit dolgozni akár halászatra is lehetne használni vagy fellendíteni a természetes környezetét... élővilága :madárvilág, halállomány, növényvilág ... stb A rezervátum... Oh sok minden. Sok sikert kívánok neked kedves Andrea! Óvó nénid.”

„Fiataloknak több szórakozási lehetőség, foglalkozás, esteleg diákmunka (nyári munka).”

„Nagyon jó irányban halad a fejlődéssel.”

„A kereseti lehetőség fiatalok részére lehetne jobb is.”

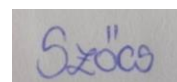
„Lehetne több szórakozó hely.”

„Nem tudom.”

NYILATKOZAT

Alulírott Szőcs (Nagygyörgy) Andrea, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidékfejlesztési Agrármérnök szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/**Diplomadolgozatom** egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett. A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: Sepsiszentgyörgy, 2023. május 09.

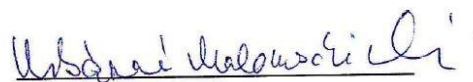
Hallgató

NYILATKOZAT

Urbánné Malomsoki Mónika, a dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom*.
A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: Gödöllő, 2023. május 09.

Belső konzulens

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Dolgozat címe: Réty település fejlesztési lehetőségeinek a vizsgálata

A dolgozatot készítő hallgató neve: Szócs (Nagygyörgy) Andrea

Szak, képzési szint és tagozat megnevezése: Vidékfejlesztési agrármérnöki, MSc, Levelező tagozat

Tanszék/Intézet (ahol a dolgozat készült) megnevezése: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Témavezető: Urbánné Malomsoki Mónika, tanszéki mérnök, Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Manapság még mindig fellelhetőek a települések felzárkozásának a hiányosságai, a nem megfelelő infrastruktúra, a városoktól való lemaradás és sokszor a perifériára való kiszorulás. A felzárkozás egyik lehetősége a turizmus adta lehetőségek kiaknázása. Sajnos nagyon rosszul használják ki a települések a turizmus adta lehetőségeket, amelyek nemcsak az életszínvonal növekedéséhez járulhatnak hozzá, hanem a település vonzerejét is növelni tudják.

Témám aktualitását egyrészt a települések felzárkozásának lehetőségeinek vizsgálatai adják, másrészt pedig a folyamatosan változó igények jelentik. Az érzelmi kötődésemen túl nagyon fontosnak találtam megvizsgálni, hogy mely tényezők jelentik a település lakossága számára a jobb életkörülményeket, illetve mit kellene az Önkormányzat változtasson ahhoz, hogy ezekhez a célokhoz minél közelebb kerüljön.

Kutatásom vizsgálatához primer és szekunder kutatást végeztem. A minta elemszám 124 volt és 3 hipotézis köré építettem fel a kérdőívemet. A válaszok érdekes eredményeket hoztak. Az eredmények alapján látható volt, hogy számos fejlesztési lehetőséget hiányolnak a település lakossai, mint például infrastrukturális fejlesztések, szabadidős tevékenységek megvalósítását eredményező létesítmények, illetve oktatást szolgáló létesítmények valamint a turizmust szolgáló helyek felújítása, renoválása.

Véleményem szerint fontos lenne olyan továbbképzéseket szervezni, amelyek segítenének nekik a pályázati alapok lehívásában és további fejlesztések elérésében, amelyek a munkájukat megkönnyítené.